

Έθιμα του Παραδοσιακού Γάμου στο Καπούτιν

Που τον τζαιρόν που οι αθρώποι εκαταλάβαν ότι ήτουν καλλύττερα να ζουν ο ένας κοντά στον άλλον, γιατ' είχασιν τζαι τάνυμαν* νουστάλλου*, τζαι συντροφκιάν, τζ' αρκέψασιν να γίνονται τα πρώτα μιτθά χωρκούδκια, αρκέψαν να περουνάν αντάμα πολλά περιστατικά τζαι γεγονότα της ζωής τους, είτε καλά, είτε κακά (έχουν να πουν πως ο πόνος τζαι το μαράζιν μιτθανίσκουν άμαν τα μοιράζεσαι τζαι που την άλλην η χαρά, με τους πολλούς, περιτου πολλυνίσκει). Με τον τζαιρόν, μέσα σε τούτες ούλλες τες συνάξεις εγεννηθήκαν σιγά - σιγά τζαι τα διάφορα έθιμα. Τζείνα δηλαδή που εσυνηθίζαν να κάμνουν οι χωρκανοί στην κάθε περίπτωση. Στες γέννες, στα βαφτήδια, στον γάμον, στες κηδείες τζαι σε άλλα πολλά.

Έναν, μπορεί τζαι το πιο σημαντικό γεγονός της ζωής του αθρώπου, ήταν, τζαι συνεχίζει νάν' ακόμα, ο γάμος. Μιάλος σταθμός στην ζωήν του πλασμάτου! Βρέθεται του καθενού το ταίριν του, φεύκει που την οικογένειαν του τζ' αρκέφκουν να χτίζουσιν αντάμα την δικήν τους οικογένειαν, το δικόν τους νοικοτζυρόν.

Για τούτον, λοιπόν, το μιάλον γεγονός, ήταν φυσικόν να γεννηθούν τζαι να ριζώσουν πολλά έθιμα. Που τον τζαιρόν που ο άθρωπος έν είδεν ιδέαν που Θεόν τζ' εθώρεν σαν Θεούς τζείνα που έν εμπόρηεν να καταλάβει τζαι να εξηγήσει, ως τον τζαιρόν που επίστευκεν στους δώδεκα Θεούς, τζ' ως τα σήμερα που είμαστιν Γρισκιανοί. (Κατά τον λον, λαλώ για τους Ελληνες της Κύπρου. Για τους άλλους ας ιγράψουν άλλοι...). Τούτα ούλλα τα έθιμα με τον τζαιρόν (τζ' άμαν λαλούμεν τζαιρόν, εννοούμε αιώνες πολλούς) αλλάσσαν. Άλλα εφεύκαν, άλλα έρκουντουν, άλλα επαράλλάσσαν, τζ' έτσι τζείνα που έχουμεν εμείς σήμερα εν' έναν νεκάτωμαν, για αν θέλετε καλλύττερα, έναν όμορφον σμίξιμον **που του πάππου Φιλίππου ως σήμερα.

Ο κάθε λαός έπλασεν τα δικά του έθιμα, πού 'χαν να κάμουν με την δικήν του καταγωγήν τζαι την ιστορίαν του. Τζαι με τον ίδιον τρόπον, η κάθε περιοχή που εκατοικήτουν που τον ίδιον λαόν έκαμνεν τες δικές της, ξεχωριστές, παραλλαγές τζαι το κάθε χωρκόν, 'κόμα, τες δικές του. Τζαι για να ξηηθώ καλλύττερα, τα έθιμα των Ελλήνων ούλλου του κόσμου εν' περίπου τα ίδια. Παράλλάσσουν όμως, ας πούμεν, που την Μακεδονία στην Κρήτη, την Κύπρον κλπ, τζαι στην Κύπρο παράλλάσσουν που το Καρπάσιν ως την Πάφον τζαι του Μόρφου, τζαι κόμα που τό 'ναν χωρκόν μιας περιοχής, ας πούμεν του Μόρφου, ως τ' άλλον, πάλε παράλλάσσουν νάκκον.

* λέξη που ακολουθείται από * περιλαμβάνεται στο γλωσσάρι.

** φράση της οποίας προηγείται ** περιλαμβάνεται στο γλωσσάρι.

Κατά που 'καταλέβετε, ως δαμαί ήτουν ο πρόλογος. Τωρά μπαίννουμεν στο θέμαν, στο ζουμίν δηλαδή. «Έθιμα του Παραδοσιακού Γάμου στο Καπούτιν», εννοείται πριν την προσφυγιά. Δαμαί πκιάννω την ευκαιρίαν για να πω, πόσον άξιπιπα ήρταν τα πάνω κάτω με την προσφυγιά τζαι με το ξηρίζωμαν του κόσμου που τον τόπον του. Τζείνα ούλλα πού 'θεν ν' αλλάξουν με τον τζαιρόν, όπως εν' η τάξη των πραγμάτων, αλλάξαν που την μίαν στιγμήν στην άλλην. Τζ' αλλάξαν γιατί τον τόπον, τα έθιμα του, τες αξίες του, εν' τα πλάσματα που τα κάμνουν. Τα πλάσματα του κάθε χωρικού. Τζ' αφούτις τα πλάσματα εξανιστήκασιν* ποτζεί τζαι ποδά, η αλυσίδα έσπασεν τζ' αλλάξαν ούλλα άουρα. Πριχού δηλαδή, νά 'ρτ' η ώρα τους. Μπαίννουμεν όμως στο θέμαν, που για να τζυλά καλλύττερα, έννα το γράφω κομματούιν, κομματούιν.

Τα προξένια

Τον πολλά παλιόν τζαιρόν, ίδια π' απτυμούνται οι πκιο παλιοί, το πκιοός εννά πάρει πκιοάν τζαι πκιοιάς εννά δώκουν πκιοόν αποφασίζαν το οι γονιοί που τον τζαιρόν που τα παιδικιά τους ήτουν ακόμα μωρά. Εσυφφωνούσαν οι γονιοί του παλληκαρουδικιού τζαι της κορούς, πολλές φορές μόνον τζαι μόνον για να σμίξουσιν τα μάλλια* τους, ότι άμαν έρτουν τα παιδικιά τους στην ηλικίαν, εννά τους παντρέψουν τζαι να συππεθερέψουσιν. Τα μωρά έν είχαν χαπάριν, ως τον τζαιρόν πού 'τουν νά 'ρτει η ώρα να τους πουν οι γονιοί: «Άρκον την Τζεγκατζήν, σάστου τζ' έννα σε χαρτώσουμεν με τον τάδε..., για με την τάδε...» Τζαι μεν σας φανηστεί ότι η ώρα τούτη ήτουν πολλά μακρά. Έτο, πά' στα δεκατρία, δεκατέσσερα η κοπελλούα τζ' ο σκάπουλλος* πά' στα δεκαεφτά, δεκαοκτώ, άτε το πολλύν είκοσι. Ιδίως για τες κορασιές, άμαν επάταν καμιά τα είκοσι, ελαλούσαν: Τούτη έμεινεν πκιοιν στο ράφιν!...

Υστερόττερα αλλάξαν νάγκον τα πράματα. Είχασιν κάπκοιαν ιδέαν, αλλά εκαρτερούσαν τους να μιαλύνουν τζ' ύστερις ν' αποφασίσουν, πάλε οι γονιοί για τα παιδικιά.

Άμαν επέρασεν τζαι τούτον, ήρτεν η εποχή της προξενήτρας ή του προξενητή. Άμαν έφταννεν ο τζαιρος του σκάπουλλου για παντρείαν εβάλλαν κάπκοιαν εις τ' αμμάτιν, που κατά που 'πιστεύκαν, έκαμνεν για τον γιον τους, πότε αρωτούσαν τον αν ήτουν δεχτός, πότε οι τζ' επέμπαν κάπκοιον να πάρει προξένια στους γονιούς της. Αν ήτουν τζ' οι γονιοί της κοπελλούας δεχτοί, ώστι να δεις τζ' ώστι να πεις εχαρτώνναν τους. Η κοπελλούα έπρεπεν νά 'τουν πολλά τυχερή για να την αρωτήσουν αν δέχεται. Τες πκιο πολλές φορές, ίδια που της το 'λαλούσαν.

Επέρασαν τζαι τούτ' η εποχή τζ' αλλάξαν πάλε τα πράματα. Αρκέψαν πκιον να μπαίνουν στον χορόν τζ' οι ενδιαφερόμενοι. Κάπκοιος έβαλλεν κάπκοιαν εις τ' αμμάτιν, κάπκοια έθελεν κάπκοιον, ελαλούσαν τους γονιούς τζ' επέμπασιν προξένια. Όμως είδεν τζαι φορές, που τα 'ταιρκάζασιν οι νέοι αναμεταξύ τους, εβρέθουνταν κρυφά, εμπόρηεν να δώσουν τζαι κανέναν φιλούιν, τζ' εκαρτέραν η κοπελλούα που το παλληκάριν να ψήσει τους γονιούς του να της πέψουσιν προξένια. Περιττόν να πούμεν ότι η κοπελλούα έκαμνεν την αγάπαρην. Εμπόρηεν να κάμει τζαι το κούτζιν* της τζαι να πει του τζυρού της: «Ε... αφούτις είσαι εσού δεχτός, παπά, εγιώ είναι να πω...». Η περίπτωση να πέψουν προξένια οι γοννιοί της κοπελλούας ήταν πολλά σπάνια. Τζ' αν εγίνετον έπρεπεν να γινεί πολλά πούριστα*. Το πρέπον ήτον να πέψουν τα προξένια οι γοννιοί του σκάπουλλου.

Ως το 1974, που είμασιν στο Καπούτιν, ως δαμαί εφτάσαν τα πράματα. Τα άλλα ήρτασιν ύστερα...

Ο προξενητής, η προξενήτρα.

Ο προξενητής για η προξενήτρα έπρεπε να ήταν πλάσμαν που να το εκτιμούσαν μέσα στο χωρόν. Νά 'δει το βάρος του, τζαι οπωσδήποτε παντρεμένος, διότι κατά που λαλεί τζ' η παροιμία, «ανύπαντρος προξενητής για λλόου του γυρεύκει.» Εμπόρηεν να ήταν, οι γοννιοί του γαμπρού, ο τατάς του για η νούννα του, για κάποιος άλλος συγγενής του 'νου για του άλλου. Αν ήτον συγγενής τζαι με τους δκυο, 'κόμα καλλύττερα. Εμπόρηεν όμως να ήταν τζαι κάπκοιον πρόσωπον που ήταν ακουστόν ότι εκατάφερνε τούν τεσ δουλειές. Ιδίως στες περιπτώσεις που ένας που τους δκυο υποπήφιους συμπεθέρους 'εν ήτον δεχτός εγρειάζετον μια πολλοπάτη* προξενήτρα για να καταφέρει την δουλειάν. Τα προξένια τζαι τα χαρτώματα 'εν τζ' εγίνονταν όποτε τζαι νά' τον. Εγίνονταν λλίον πριν τεσ σήκωσες των Γεννών* τζαι λλίον πριν τεσ σήκωσες της Λαμπρής, για να μπορούν να κάμουν τα τραπέζια μέσ' στες σήκωσες που ετρώαν μυλλωμένον*.

Εκτός που τεσ περιπτώσεις τεσ ίδιες, που εφωνάζαν οι γοννιοί τον προξενητή/τραν τζ' εξητούσαν του/της να κάμει τα προξένια, είδεν τζαι περιπτώσεις που οι ίδιοι οι ερωτευμένοι επηαίναν στον προξενητή/τραν τζ' εξητούσαν τους να μεσολαβήσουν, να φέρουν την δουλειάν με τρόπον, που να μεν πάρουν χαπάριν οι γοννιοί τους ότι τα είχαν ταιρκασμένα.

Είδεν όμως προξενητές/τρας που 'εν εμεινήσαν ως τζειαμαί. Να καρτερούν δηλαδή να τους το ζητήσει κάποιος. Εφκάλλαν μόνοι τους λοαρκασμούς, ότι ο τάδε

ταιροκάξει με την τάδε, τζ' εβάλλαν την δουλειάν ομπρός. Επκιάνναν τους γονιούς που κοντά, τζ' 'εν επαραιτούσαν αν δεν τα 'καταφέρναν.

Η Λουλλού του Τσουρή (Μαρίτσα Τσουρή Μπότσαρη) αττυμάται ότι καλός προξενητής που επάντρεψεν πολλούς στο Καπούτιν ήτουν ο μακαρίτης ο Σολομής. Εγώ αττυμούμε ότι τζ' ο μακαρίτης ο Ρινής (Κυριάκος Αλυπόλητος) έκαμνεν έτσι δουλειές. Μάλιστα άττυμούμαι που μας ελάλεν ότι για να πάει καλά η δουλειά έπρεπεν ο προξενητής, άμα ήτουν να πάει για προξένια, να φορεί έναν εσώρουχον που την ανάποδην.

Το προικοσύμφωνον τζαι τα χαρτώματα*.

Για να τελλειώσει η δουλειά έπρεπεν οι συμπεθέροι να συμφωνήσουν τζαι για την προίκαν πού 'θεν να δώσει καθένας στο παιδί του. Για την ακρίβειαν, για το είνταν πού 'θεν να δώκουν οι γονιοί της νύφης. Διότι οι άλλοι εδιούσαν κότζα γιόν! 'Ητουν λλίον πράμαν;! Το παζάρεμαν, πολλές φορές, ήτουν πολλά σκληρόν τζ' εγρειάζετον η μεσολάβηση του προξενητή για να μεν χαλάσει η δουλειά. Η προίκα ήτουν πολλά σημαντική, για τούτον ετύχαιναν που εχάλαν, τελικά, το προξενιόν γιατί 'εν εσυφφωνούσαν οι συμπεθέροι στην προίκαν.

Άμαν εσυφφωνούσαν εκαλιούσαν τον παπάν τζαι κανένα δκυο μαρτύρους για να κάμουν το προικοσύμφωνον. Τούτο το χαρτίν ήτουν επίσημον τζ' επαράταν 'κόμα τζαι στα δικαστήρια. Εγράφαν κάτω είνταν πού 'θεν να δώσει ο καθένας στο παιδί του, **ως το κουτδίν. Αν τύχει να διαβάσετε σήμερα κανέναν παλιόν προικοσύμφωνον εννά σπάσετε που τα γέλια. Εκτός που τα χωράφια τζαι τα σπίθκια εγράφαν, ας πούμεν, τα βρατζιά, τες κλάτσες κλπ, τζαι την κατάστασιν τους. Αν ήτουν δηλαδή άπαννα*, γερά, νάκκον τρυπημένα, για κομμαθκιασμένα. Όμως προικού* γελάσετε, φανταστήτε φτωδείαν πού 'θεν ο κόσμος για να μεν μπορούν να δώκουν προίκαν της κόρης τους, εξόν πό' ναν βρατζίν ολοτζίνουρκον, δκυο κομμαθκιασμένα, τζ' έναν νάκκον τρυπημένον!... 'εν σας επρόκαμα, τζ' εγελάσετε. 'Εν πειράζει. Πάρτε το πίσω... . Έγραφεν τα κάτω, γιατί τζαι που λαλείτε, ο παπάς, για ένας άλλος γραμματιζούμενος, εδκιάβαζέν τους τα, τζ' εβάλλαν την υπογραφήν τους, οι συμπεθέροι, ο παπάς τζ' οι μάρτυρες. Όσοι 'εν εξέραν να γράφουν τ' όνομα τους εβάλλαν στάμπαν με τον μιλιώναν* τους (δακτυλικά αποτυπώματα).

έναν τέθκοιον προικοσύμφωνον έτυχεν να πέσει στα δέρκα μας, με τον αρφόν μου τον Πάμπον, τον τζαιρόν που είμαστιν κοπελλούδκια. Εκαθαρίζαμεν το σπίτι της

μακαρίτισσας της στετές μας, της Τσουρίνας, τζ' ήτουν έναν που τα πολλά ...παλιοχάρκια που ηύραμεν. Ήτουν το προικοσύμφωνον για την θκειαν μας την Μαρίαν. Εθκιαβάζαμεν το τζ' εκάμναμεν χάζιν, αλλά 'εν τζ' εξέραμεν ότι κάποτε ήτουν νάν' έναν σπουδαίον χαρτίν, τζ' επετάξαμεν το.

Τούτα ούλλα εγινήσκουνταν πολλά παλιά. Υστερόττερα επαραιτήσαν τα. Επαραιτήσαν τα που λαλεί ο λόγος... Γιατί πάντα εγίνονταν τέθοικες συμφωνίες, αλλά εμεινήσκαν εις τον λόγ'ν τ' αδρώπου, που καμιάν φοράν 'εν εκάνεν τζ' είχαμεν φασαρίες τζ' αγγρίσματα.

Άμαν με τη δύναμην του Θεού επηαίνναν τα πράματα καλά ως δαμαί, εκανονίζαν την Τζερχατζήν που 'ρχετον **να σταυρώσουν σημάδκια τζαι να κάμουν τα χαρτώματα. Εκάλιούσαν τον παπάν, τζαι τους στενούς συγγενείς, εβάλλαν σ' έναν δίσκον δκυο μαντήλλια διπλωμένα, σταυρόν τζαι τες αρραβώνες. Ευλόαν τα ο παπάς τζ' edían έναν μαντίλιν του γαμπρού τζ' έναν της νύφφης. Τζείνα τα μαντήλλια έπρεπεν να τα φυλάξουν καλά τζαι να μεν τους ιντζίσει κανέννας ως τον γάμον, για να μεν χαλάσει ο αρραβώνας. Αρραβώνιαζεν τους ο παπάς, ετζερονούσαν γλυκόν του κουταλιού τζαι ύστερις ετρώαν τζ' έπιναν.

Υστερόττερα επαραιτήσαν τα χαρτώματα με τους παπάες κλπ, τζ' εμεινίσκαν εις το λόγιασμαν. «Ο τάδε και η τάδε, έδωσαν αμοιβαία υπόσχεσιν γάμου». Το γλέντιν όμως ήταν πάντα απαραίτητον. Για τον κυπραίον υσχύει: Οι κυβερνήσεις πέφτουνε, αλλά το γλέντι μένει...

Που τα χαρτώματα ως τον γάμον.

Ας πούμεν ότι ως δαμαί επήαν ούλλα καλά τζ' εχαρτώσαν τους. Αν ο τζύρης της νύφφης ήτουν εχούμενος, ώσπι να δεις τζ' ώσπι να πεις ήτουν να τους κτίσει το σπίτιν τους τζαι να τους παντρέψουν. Αν ήτουν, όμως, κανέννας φτωχός, ήτουν να κάμουν χαρτωμένοι δκυο τρία γρόνια, μπορεί τζαι πεντέξη, κάποτε, ώσπι να ξεορτώσει* να τους ιχτίσει. Διότι 'εν τζ' edέχετον ο γαμπρός, οι γοννιοί του δηλαδή, να βάλει στεφάνιν δίχα σπίτιν.

Στο μεταξύ, οι γοννιοί της νύφφης, έπρεπεν, ως τον γάμον εκτός που το σπίτιν να της έχουν σασμένον τζαι το νοικοτζυρκόν της. Χαρτζιά, τρεις τέσσερεις μαείρισσες τζαι τηάννια χαρκοματένα*, βούρναν τζαι βουρνια, διααρτοσάνια*, σανίες για τα ψουμιά, τζ' η νύφφη να τελειώσει τα προιτζιά της. Σεντόνια, σκλουβέρκα* μαντηλλιές, τραπεζομάντηλα, πο τούτα ούλλα.

Ο γαμπρός είδεν να κάμει μόνον την καρκολούν του με το κρεββάτιν τζαι τα σεντόνια της τζαι την αλλαήν* του την γαμπριτζήν. Αν είδεν ο τζύρης του χτηνά, εδϊαν του τζαι κανέναν βούν* για κανέναν γάρων. Αν ήτουν ο τζύρης βοσκός τζ' ήτουν να συνεχίσει τζ' ο γιος την βοδδιτζήν, εχώριζεν του τα χτηνά που εππέφταν στ' απάιν* του για να κάμει το δικόν του το κουπάιν.

Άμαν λαλούμεν χαρτώματα, 'εν τζ' ήτουν σαν υστερώττερα που άμαν τζ' εχαρτώννουνταν ετζοιμούνταν αντάμα που την πρώτην νύχταν. 'Εν λαλώ τωρά, τζαι λαλώ υστερώττερα, διότι τωρά τζοιμούται μαζίν 2 -3 γρόνια, ύστερα χαρτώννουνταν, τζ' ύστερα παντρεύκουνταν. Άησε που τελευταία εσηκώσαν μόδαν να κάμουν τζαι κοπελλούν τζαι να κάμουν τον γάμον τζαι τα βαφθήσια μιαν στράταν.

Άμαν τζ' εχαρτώννουνταν, γιατί τζαι που λαλείτε, ο γαμπρός επήαινεν έσσω της χαρτωμένης μόνον για να δειπνήσουν, τζαι όι κάθι νύχτα. Ανάλογα την περίπτωσιν. Εδειπνούσαν μαζίν (ούλλη η οικογένεια), τζ' ύστερα επήαινεν έσσω του. Τζαι για να κόφκουμεν στράταν, 'εν υπήρχεν περίπτωση να μείνουν μόνου τους οι χαρτωμένοι, ούτε στιμήν. Είχαν πάντα έναν γλεπάτουρον*, που το σπίτιν της κοπελλούας, μεν πα τζαι... . Ας πούμεν, η μάνα, ο τζύρης, η στετέ*, κανέννας αρφός κλπ. Η μόνη περίπτωση να ξεορτώσουν να δώκουν κανέναν φιλίν κλεφτόν, ήτουν άμαν ο γλεπάτουρος ήτουν κανέννας μιτσήσ αρφός, τεμπιδιασμένος*, τζ' εγελούσαν του τζ' εδιούσαν του καμιάν εικοσάραν* να πά' να γοράσει κουφέττες.

Πριν το γάμον.

Οι γάμοι εγινήσκουνταν Οκτώβρην τζαι πάντα Κυριακήν, εκτός τζ' αν ήτουν καμμιά που είδεν κοπελλούν πρίχουν να παντρευτεί, για τζείνοι που κάμναν δεύτερον γάμον, για αν ήτουν σε προχωρημένη ηλικίαν επαντρεύκαν τους Πέφτην (τον παλιόν τζαιρόν).

Εκαρτερούσαν να θερίσουν, ν' αλωνέψουν, ν' αδερομπάσουν* τζ' ύστερα. Που την μιαν για νά 'χουν αδκείασην, τζαι τζείνοι τζ' οι χωρκανοί, τζαι που την άλλην να βαρήσει τζαι νάκκον η πούγγα τους, πού 'θεν να πουλήσουν το μαξούλιν* οι ρεδπέρηες* τζαι τα κτηνά τους οι βοδδοί. 'Ητουν τζ' ο τζαιρός γλυτζύς, τον Οκτώβρην, ούτε πυρά ούτε κρουάδα, τζ' εμπορούσαν να κάμουν τα τραπέζια έξω.

Καμιάν δεκαπενταρκάν ημέρες πριν τον γάμον εσυνάουνταν οι γειτόνισσες, οι συγγένισσες τζ' οι φιλενάδες της νύφης για να πλύνουν το μαλλίν πού 'θεν να γεμώσουν το κρεββάτιν. Το μαλλίν που εκουρεύκαν τες κουέλλες*, δηλαδή. Διότι οι πκιο πολλοί ήτουν βοδδοί, τζ' είχαν μαλλίν δικόν τους, αλλά τζαι να μεν είχαν, κάποιος συγγενής ήτουν να τους δώκει. Εκαθαρίζαν το, γιατί τζαι που λαλείτε, τζ'

επαιίνναν για σε κανέναν ποταμόν, για σε καμμιάν βρύσην τζ' επλυννίσκαν το καλά-καλά ώσπι να γινεί ὄιονιν τζ' εβάλλαν το μέσ' στες κοφίνες να στραντζίσει τζαι να στεγνώσει.

Στο σπίτιν των συμπεθερών τζαι το τζινούρκον σπίτιν τ' αντροῦνου, μιαν εφτομάν πριν τον γάμον εγινήσκετον παναῦριν. Οι γειτόνοι, οι συγγενείς τζ' οι φίλοι είδεν να συναχτούν να τανύσουν. Να καθαριστούν τα σπίθκια, οι αυλάες, τζαι τα στενά που γωνιάς τζαι ν' ασπρογιαστούν οι τοίδοι. Κόμα τζ' οι στράτες πού 'δεν να ρέξει τ' αντροῦνον είδεν να γινούν γυαλλίν που τους γειτόνους.

Το κάλεσμαν

Το χωρκόν έξερεν που τζαιρόν πκοιοί είδεν να παντρεφτούν μέσ' στον γρόνον τζαι πκοιάν Τζεγκατζήν ο καθένας. Το κάλεσμαν λοιπόν 'εν εγινήσκετον για να το μάθουν οι χωρκανοί αλλά σαν μέρος της τελετουργίας τζαι για να δείξουν την εκτίμησιν τους στους καλεσμένους.

Παλλιά εκαλιούσαν χώρκα. Η οικογένεια του γαμπρού τους δικούς της τζαι της νύφης τους δικούς της. Έτσι έκαμνεν ο καθένας τες δικές του γλυσταρχές. Δεκαπέντε μέρες πριν, οι συμπεθεράες είδεν να πλύννουν το σιτάριν, να το πάρουν στον μύλον να κάμουν αλεύριν για τες γλυσταρχές. Οι γλυσταρχές ήτον στροντζυλά κουλλούρκα με διάφορα πλουμίσματα, που τα εκάμναν μόνον για το κάλεσμαν του γάμου.

Εκάμναν λλίες γλυσταρχές τζαι την Δευτέραν, πριν τον γάμον, εκαλιούσαν με τες γλυσταρχές τες γεναίτζες πού 'δεν νά 'ρτουν να τανύσουν για να κάμουν τες γλυσταρχές τες πολλές για το κάλεσμαν του κόσμου. Εσυνάουνταν, λοιπόν, κάμποσες γεναίτζες εξυμώνναν, εμαειρεύκαν, τζ' ερώαν τζειαμαί.

Κάθε μια που έρχετον να τανύσει έφερνε τζαι το «κάλεσμαν» της, λλίον αλεύριν δηλαδή, για να κάμουν τες γλυσταρχές. Εβάλλαν πέντε κορούες να λύσουν το προζύμιν, τζ' αρκέφκαν ζύμωμαν τζαι φούρνισμαν. Εκτός που τες γλυσταρχές εξυμώνναν τζαι κουλλούρκα με το μέλιν πού 'δεν να τα κρεμμάσουν το Σάββατον στην Μανάσσαν. Για την Μανάσσαν εννά πούμεν υστερώττερα. Τες γεναίτζες που ετανούσαν, εδιούσαν τους τες γλυσταρχές τους τζ' εκαλλιούσαν τες που τζειαμαί. Άμαν εκάμναν τες πρώτες γλυσταρχές, κάποιοι συγγενείς, κοπέλλια για κοπέλλες, εφορτώνναν τες πάνω σ' έναν γαούριν μέσ' στο ισάτδιν*, για μέσ' στην συρίζαν*, εδιούσαν γυρόν ούλλα τα σπίθκια του χωρκού τζ' εκαλιούσαν τον κόσμο.

Εραντίζαν τους, ροδόστεμμαν, με την μερρέχαν*, εδιούσαν τους την γλυσταρχάν τζ' ελαλούσαν τους: «Να κοπκιάσετε στο γάμον». Το κάλεσμαν εμπόρηεν να το κάμει

τῆς ἑνὸς πον ἦταν συγγενῆς. Ἡ Σταυροῦ του Μερακλή εἶπεν μου ὅτι ὁ μακαρίτης ὁ Ρινῆς ἐπῆαινεν τῆς ἐκάλλιεν σε πολλοὺς γάμους, με κανένα δκυο μιτῶους. Γύρισ' ἡμέρα, κάποιες γεναίτῆς που τα σπῖθκια που ἐκαλιούσαν τὴν προηγούμενην ἔρχονταν με τὸ κάλεσμάν τους τῆς ετανούσαν να κάμουν τῆς ἄλλες γλυσταρκές. Το δείλις, πάλε γυρόν με τὸ γαούριν ὡσπου να τους καλέσουν ούλλους. Παλλιά που ἦτον πκιο μιτσίν το χωρκόν ετελλειώνναν τες ούλλες τες γλυσταρκές τῆς ἐκαλλιούσαν τους ούλλους μονομερού, συνήθως τὸ Σάββατον. Σε κάθε αντρώνον ἐδιούσαν δκυο γλυσταρκές, στὴν ὄρηάτην μιαν, τῆςαι τὸν παπά ἐπῆαινναν οἱ γοννιοί τῆς ἐκαλλιούσαν τὸν με τες γλυσταρκές δημμένες μέσ' στὴν μαντηλλιάν, για ἐδιούσαν του τες γλυσταρκές τῆς ἕναν μαντίλιν διπλωμένον. Ἀνάλογα με τὸ πόσον ἐδίνονταν τῆςεῖνοι που ἔπαντρεύκαν, ἄλλοι ἐκαλιούσαν τους ούλλους με γλυσταρκές, ἄλλοι ἐκαλιούσαν τους συγγενεῖς με τες γλυσταρκές τῆςαι τους ἄλλους με ἕναν τῆςεῖν. Ὑστερώττερα ἐπαραιτήσαν τες γλυσταρκές τῆς ἐκαλιούσαν τους ούλλους με τὸ τῆςεῖν. Τῆςαι λλίον πριν τὴν εἰσβολήν ἐδειχτήκαν τα προσκλητήρια.

Που τὸν τῆςαιρόν που ἔπαραιτήσαν τες γλυσταρκές, τὸ κάλεσμαν ἐγίνετον τὸ Σάββατον για τὴν Κυριακήν. Τῆςαι για να μεν σας σαντανώσω*, τὸν τῆςαιρόν που τὸ κρεββάτιν ἐράφκαν τὸ τὸ Σάββατον ἐγυρίζαν οἱ κουμπάροι τὸ Σάββατον τὸ μεσομέριν με μιάν μερρέχαν τῆςαι μαντήλλια ἄσπρα στὸν λαιμόν τῆς ἐκαλλιούσαν για τὸ ράψιμον του κρεββαθκιού. Ἐραντίζαν τους τῆς ἐλαλούσαν τους: «Να κοπκιάσετε στὸ ράψιμον του κρεββαθκιού».

Τὴν Κυριακήν, πριν τὸ μεσομέριν, δκυο τρεις σκάπουλλοι, συγγενεῖς, φίλοι, γειτόνοι, ἐβάλλαν τα καλά τους, ἐδίνναν ἕναν μαντίλιν ἄσπρον στὸν λαιμόν, ἐπκιάνναν τῆςαι μιαν μερρέχαν με τὸ ροδόστεμμαν, τῆςαι μιαν τσένταν γεμάτην τῆςεῖν τῆς ἐγυρίζαν οὐλα τα σπῖθκια του χωρκού. Ἐραντίζαν τὸν κόσμον με τὸ ροδόστεμμαν ἐδίουσαν τῆςαι πό ἔναν τῆςεῖν σε κάθε σπῖτιν τῆς ἐλαλούσαν τους: «Να κοπκιάσετε στὸ γάμον». Ὑστερα, που τὸ κρεββάτιν ἐράφκαν τὴν Κυριακήν, ἐκαλλιούσαν τὸ Σάββατον για τὸν γάμον τῆςαι τὴν Κυριακήν για τὸ κρεββάτιν.

Τὸ κάλεσμαν τῆς Δευτέρας ἐκάμναν τὸ πάλε οἱ κουμπάροι, με τὸν ἴδιον τρόπον ὡπως τῆςαι για τὸ κρεββάτιν.

Στὸν ἀντίγαμον, που ἐγίνετον παλλιά τὴν ἄλλην Κυριακήν τῆςαι ὑστερώττερα τὴν Τρίτην, ἐκαλλιούσαν, ὁ γαμπρός τῆς ἡ νύφη, τους κουμπάρους, τες κουμέρες τῆςαι του στενοὺς συγγενεῖς.

Ἄλλοι εἶπαν μου ὅτι τὴν Δευτέραν ἐφκαινεν στὸ κάλεσμαν τὸ Ἀντρώνον τῆςαι τὴν Τρίτην οἱ κουμπάροι. Ὅπως τῆςαι νάδει τὸ πράμαν, μπορεῖ να γίνετον τῆς ἔτσι τῆςαι ἄλλωσπως.

Πριχού τελειώσουμε με το κάλεσμα, να σας πω τζ' έναν ...μυστικόν. Οι σκάπουλλοι πού 'δεν να πά' να καλέσουν εμαλλώνναν πκοιός έννα πάει, γιατί ήτουν η μόνη ευκαιρία που είχαν να μπούν σε ούλλα τα σπίθκια τζαι να δουν τες κορούες που κοντά. Τζ' άμαν εμπαινναν στο σπίτιν τζείνης πού 'χαν εις τ' αμμάτιν εγινίσκουνταν κότῶνοι ππαντζιάριν, ετρέμαν που πάν' ως κάτω τζ' άμαν ήτουν να πουν το «να κοπκιάσετε», εχάνναν τα λόγια τους.

Σάββατον του γάμου

Το Σάββατον ο καθένας είδεν την δουλειάν του. Οι αδρώποι είδεν να σφάξουν τζαι να σάσουν τα χτηνά για το τραπέζιν της Κυριακής, να σιουρευτούν ότι είχαν κάμποσα ξύλα.

Ο κουμπάρος τζ' η κουμέρα να μπλέξουν τα στέφανα με ελλιόκλωνα τζαι κότῶνην κλωστήν δίχα να κάμουν κόμπους.

Οι κοπέλλες να στήσουν την Μανάσσαν, οι γεναίτζες να σάσουν τα γροιαζούμενα για το ράψιμον του κρεββαθκιού τζαι για το μυστήριον της επομένης τζαι να συνορτζιάσουν* τζαι τα υπόλοιπα για το τραπέζιν, τζαι οι μιτῶοί να δώκουν γυρόν του χωρκού τζαι να συνάξουν χαρτζιά, σινιά τζαι μαείρισσες, δανεικά, για το μαείρεμαν, να συνάξουν τσαέρες τζαι τραπέζια.

Η μανάσσα

Το Σάββατον το πρωίν εσυνάουνταν οι κοπελλούες, φιλενάδες, συγγένισσες, γειτόνισσες της νύφης στο σπίτιν το τζινούρκον να στήσουν την «μανάσσαν». Η μανάσσα ήτουν το στόλισμαν της κάμαρης πού 'δεν να κάτσει το αντρόνον, ύστερις που τον γάμον, για να τους δαιρετίσει ο κόσμος. Ήτουν όμως τζαι το στόλισμαν ούλλου του σπιθκιού τζαι της καρκόλας. Άμαν λαλούμεν στόλισμαν, όμως, μεν φανταστείτε φκιόρα κλπ. Το στόλισμαν εγίνετουν με τα προιτζιά της νύφης για να τα δει ο κόσμος. Να τα πκιάσουμεν όμως με την σειράν.

Στην κάμαρη πού 'δεν να κάτσει τ' αντρόνον εστήνναν έναν βάθρον για νάν το αντρόνον πκιο ψηλά που τους άλλους, για να μέν το «τσιλλίσουν». Πάνω στο βάθρον, έναν καναπέν για τ' αντρόνον τζαι δκυο τσαέρες δεξιά τζ' αριστερά για τον κουμπάρον τζαι την κουμέρα. Στες δκυο άκρες εστήνναν δκυο λαμπάδες που έπρεπεν να μείνουν αφτούμενες ούλλη νύχτα. Που τα 'σάζαν τούτα ούλλα εκάμναν τον λοαρχασμόν τους να θωρούν κατά την Ανατολήν. «Κατανάτολα» όπως ελαλούσαν.

Στον τοίχον που πάνω που τον καναπέν εκρεμμάζαν, ανοιμένον έναν κεντητόν σεντόνιν. Στην μέσην του σεντονιού εκρεμμάζαν δκυο μαντηλιές σταυρόν. Τξιαμαί είδεν να βάλουν τα στέφανα. Τέσσερα μαντήλλια στα τέσσερα καντούνια τζαι δκυο δεξιά τζ' αριστερά του σεντονιού. Πάνω στα μαντήλλια εκρεμμάζαν ζεμπυλούδκια.

(Ζυμωτά σε σχήμα ζεμπυλλιού*) τζαι σε άλλα σημεία κουλλουρούδκια ζυμωμένα με το μέλιν (που είπαμεν πριν). Στην θέσην που είδεν να μπουν τα στέφανα εκρεμμάζαν έναν κουλλούριν. Ελαλούσαν το «το κουλλούριν της νύφης», τζ' έπρεπεν να το φάει το πρώτον μωρόν άμαν εγίνετον εφτά μηνών. Στους τοίχους γυρών - γυρών εκρεμμάζαν με τάξην κάμποσα άλλα κεντητά.

Τούτον ήτουν, πάνω - κάτω το στόλισμαν της κάμαρης.

Η κρεββατοκάμαρη τ' αντρούνου ήτουν τζαι τζείνη στολισμένη. Εστολίζαν την καρκόλαν* με διάφορα προιτζιά, τζαι ούλλα τα σεντόνια, τραπεζομάντηλα, τζ' άλλα 'πο τούτα, εστοιβάζαν τα με τάξην μέσα στες τσέστες* τζ' είχαν τα πά' στο κρεββάτιν να τα θωρεί ο κόσμος.

Το ράψιμον του κρεββαθκιού

Παλιά, το ράψιμον του κρεββαθκιού εγίνετον το Σάββατον. Υστερώτερα εγίνετον την Κυριακήν, πριν που το μυστήριο, τζαι τέλλεια ύστερα επαραιτήσαν το.

Το Σάββατον ύστερις που το μεσομέριν εκαλιούσαν τους βκιολάρηδες για το ράψιμον του κρεββαθκιού, εβάλλαν τους να φάσιν πριν να παίξουν τζ' επαίζαν τζαι την καμπάναν να συναχτεί ο κόσμος.

Άμαν ήταν ούλλα έτοιμα τζ' εσυνάετον ο κόσμος επηαίνναν τζ' εφέρναν τον παπάν, ευλόαν την δουλειάν αρκεύκαν να παίξουν οι βκιολάρηδες (άμαν λαλούμεν βκιολάρηδες εννοούμεν βκιολίν τζαι λαούτον), τζ' αρκεύκαν το ράψιμον.

Απλώνναν χαμαί έναν ψαθίν τζ' απλώθαν πάνω το κρεββατόρουχον τζ' εγεμώνναν το με το μαλλίν. Όπως απλώνναν το μαλλίν τζ' εστρώνναν το, οι γεναίτζες που 'ταν καρτζίν - καρτζίν εσύρναν νουστάλλου τα μαλλιά τζαι ξανά π' αρχής, επαίζαν τζ' εβαρνωλλιούσαν*.

Ύστερις εντύναν το με το κρεββατόντυμαν. Μέσα σε δκυο τσέστους εβάλλαν τα σεντόνια, τα σκεπάσματα τζ' ούλλα τα χρειαζούμενα για το ράψιμον του κρεββαθκιού. Σ' έναν άλλον τσέστον εβάλλαν τα νυφικά ρούχα τζαι τα γαμπρικά, ευλόαν τα ούλλα ο παπάς τζ' εχορεύκαν τα γυρόν που το κρεββάτιν, μονοστέφανες γεναίτζες με την σειράν. Ο αριθμός των γεναικών που εχορεύκαν τα προιτζιά τζαι που 'ράφκαν το κρεββάτιν έπρεπεν νά 'τουν μονός. Συνήθως εχορεύκαν τρεις τζ' εράφκαν πέντε, για εφτά.

Εβάλλαν γιατί τζαι που λαλείτε τα διάφορα σεντόνια τζαι σκεπάσματα πάνω στο κρεββάτιν τζ' εράφκαν τέσσερεις κότδινους σταυρούς στα τέσσερα καντούννια, τζ' έναν μέσ' στην μέσην με κότδινην κλωστήν. Εγλέπαν όμως να μεν κάμουν κόμπους. Σε ούλλην την διαδικασίαν του γάμου αποφεύγαν να κάμουν κόμπους γιατί εθεωρήτουν κακόν γούριν για τ' αντρούνον.

Πάνω στο κρεββάτιν εβάλλαν δκυο μαντήλια για το πλούμισμαν. έναν για τ' αντρώνον τζ' έναν για του βκιολάρηες. Τούτ' η δουλειά επήαινεν ώρα καμπόσην τζ' οι βκιολάρηες επαίζαν τζ' ετραουδούσαν στην γνωστήν μελωδίαν του γάμου, δίστιχα για το ράψιμον του κρεββαθκιού. Τα δίστιχα είχαν την σειράν τους τζαι την σημασίαν τους. Εξεκινούσαν πάντα όπως ούλλες οι άλλες τελετές με την επίκληση για την βοήθειαν του Θεού.

Ωρα καλή, τζ' ώρα γρουσή τζ' ώρα ευλοημένη.
Τούτ' η δουλειά π' αρκέψαμεν να βκει στερεωμένη.

Έλα θεέ τζαι Παναγιά με τον Μονογεννή σου
τζ' ευλόα μας τού'ν την δουλειάν νά 'ναι που την βουλή σου.

Μετά ετραουδούσαν δίστιχα που επεριγράφαν τζείνον που εγίνετον τζ' εδιούσαν τζ' οδηγίες στες γεναίτζες τζαι στον κόσμο, επαινεύκαν όμως τζαι τες νοικοτζυροσύνες της νύφης τζαι της μάνας της.

Γεμώστε το κρεββάτιν τους μαλλιά που τες κουέλλες
τζαι νά 'ρτουν να το ράψουσιν εφτά καλές κοπέλλες.

Τζ' ω! Λεμονιά μου φουντωτή πού 'σαι στον κατεβάτην.
Σούστου τζαι ρίψε τους αθθούς να γεμωστεί κρεββάτιν.

Φωνάξετε της μάνας της να φέρει τα σεντόνια
που της τα προικοδόρησεν που τα μιτσία της γρόνια.

Φέρτε τζαι τα σεντόνια της τζείνα τα μεταξένα
που τά 'φανεν η νιόνυφη τζ' είδεν τα φυλαμένα.

Ρέξετε τα βελόνια σας με κότθινον μετάξιν
ράψετε το κρεββάτιν τους όμορφα με την τάξην.

Προσέχετε τες βελονιές καλά να μεν φανούσιν
Γιατ' ύστερά 'ννα τες θωρούν τζ' έννα μας νιελούσιν*.

Βάρτε τους τέσσερεις σταυρούς στα τέσσερα καντούνια
να πέφτ' η νύφη τζ' ο γαμπρός σαν τα φιλικουτούνια.

Άμαν ετέλειωννεν το στρώσιμον του κρεββαθκιού με κάμποσα σεντόνια, που τα εστρώνναν σταυρόν, που κάτω τα καλά τζαι που πάνω τα τέλλεια καλά, έρχετον η ώρα που είδεν να το πλουμίσουν*. Πρώτα επλούμιζεν ο παπάς, με πέντε νομίσματα. έναν κάθε καντούνιν τζ' έναν μέσ' στην μέσην (4 μονά σελίνια τζ' έναν διπλοσέλινον). Ύστερα επλούμιζαν οι γοννιοί τζ' ύστερα οι συγγενείς τζαι όσοι άλλοι εθέλαν. Το πλούμισμαν εβάλλαν το πάνω στο μαντίλιν που είπαμεν πριν, τζ' επλούμιζαν τζαι τους βκιολάρηες, στο δικόν τους το μαντίλιν.

Ο ήλιος εχαμήλωσεν τζαι πά' κατά την δύσην
φωνάξετε τον τζύρην της κρεββάτιν να πλουμίσει.

Φωνάξετε τους συγγενείς νά 'ρτουν να το πλουμίσουν.
Στον άην τάφον του Γριστού να πά' να προσκυνήσουν.

Άμαν ετέλειωννεν το πλούμισμαν, ετύλιεν η κουμέρα τα ριάλλια μέσα στο μαντίλιν χωρίς να το δήσει, γιατί ο κόμπος στο κρεββάτιν εθεωρήτουν κακόν, τζ' έβαλλεν τα μέσα στο κρεββάτιν. Έπρεπεν να μείνουν τζειαμαί απείραχτα, όπως τζαι οι σταυροί, τουλάχιστον σαράντα μέρες. Ετραουδούσαν ύστερα οι βκιολάρηες έναν σχετικόν δίστιχον για το κάπνισμαν.

Φέρτε καπνιστομέρρεχα, καπνίστε το κρεββάτιν.
Καπνίστε το με την ελλιάν να μεν το πκιά' τ' αμμάτιν.

Έρχετον η μάνα της νύφης με τα καπνιστομέρρεχα,
επήεννεν στον παπάν, ευλόαν την ελλιάν τζ' έβαλλεν την μέσα στο καπνιστήριν τζ'
η μάνα εκάπνιζεν τζ' εράντιζεν το κρεββάτιν τζαι τες κοπέλλες που το 'ράφκαν.

Άμαν ήτουν ούλλα τελειωμένα, πριχού να το χορέψουν, ετζυλούσαν πάνω στο κρεββάτιν έναν μωρόν, πάντα αρσινικόν, για να φκει καρπερόν τ' αντρούνον τζαι να κάμει πολλούς γιούες.

Στο τέλος εδιπλώνναν το κρεββάτιν έπκίαννεν το στον νόμον του έναν παλληγάριν, συνήθως ο πρώτος κουμπάρος, εχόρευκεν το τζ' έπαιρηνέν το στην καρκόλαν τ' αντρούνου.

Το γλέντιν του Σαββάτου

Το Σάββατον ἔν εἶδεν φαγοπότιν. Ετρῶαν μόνον οι γεναίτιδες που ἔτανούσαν στες δουλειές του γάμου, στο σπίτιν των συμπεθερών τῆσαι στο σπίτιν τ' αντροῦνου. Οι αδρώποι που ἔσάζαν τα κρέατα **εκάμαναν κανέναν τῆσαι-μίτσι τῆσαι ἐπίνναν τῆσαι καμιάν.

Την νύχταν, επαίζαν οι βκιολάρηδες. Η μουσική στο γλέντιν του γάμου ἦτον η ἴδια για πολλά γρόνια, ως την δεκαετίαν του πενήντα που αρχέψαν ν' αλλάσσουν τα πράματα τῆσαι που την δεκαετίαν του εξήντα τῆσαι ὕστερα αλλάξαν τέλλια, ὅπως πολλά ἄλλα στην παράδοσήν μας.

Εσυνάετον ο κόσμος τῆσαι ἐκάθετον «εις το βκιολίν», ὅπως ελαλούσαν. Τα τραούδια στο γλέντιν του γάμου ἦτον λλιαστά. Το πρώτον ἦταν ο χορός τῆσαι για τους αδρώπους τῆσαι για τες γεναίτιδες. Ο χορός ἦτον η ευκαιρία που είχαν, αρσινιτῆσαι τῆσαι θηλυτῆσαι να δείξουν, οι αδρώποι την λεβενκιάν τους, τῆσαι οι γεναίτιδες την ομορκιάν τῆσαι την προκοπήν τους. Ἦτον η ευκαιρία που είχαν οι σκάπουλλοι τῆσαι οι κοραδιές να καμαρώσουν την κρυφήν τους την αγάπην τῆσαι να κρυφοδοῦν ο ένας τον ἄλλον. Τῆσαι για τῆσαι πον είχαν τίποτε υπ' ὄψιν, να διαλέξουν τῆσαι να βάλουν κάπκοιαν για κάπκοιον εις τ' αμμάτιν.

Οι βκιολάρηδες, **αμαν νῆεν φάσιν τῆσαι πκιούσιν καλά, αρχεύκαν. Εἶδεν να παίξουν πρώτα για τους αδρώπους. Εφκαίνναν οι αδρώποι να χορέψουν, ζευκάρκα - ζευκάρκα, τους καρτῆσαιλαμάδες, 1^{ον}, 2^{ον}, 3^{ον}, 4^{ον}, τῆσαι τον μπάλον, αν εἶδεν κανέναν καλοφωνάρην να τον τραουδήσει, για που τους βκιολάρηδες για που τον κόσμον. Συνηθισμένος χορός τῆσαι πολλά αγαπητός ἦτον τῆσαι το τραούδι «Ἐσυρα το Μήλον», που χορευέται καρτῆσαιλαμάς. Ὑστερα εγυρίζαν το στους συρτούς, τῆσαι τους ζεἶπέγκικους, τους αδρωπινούς. Τούτη ἦταν η σειρά που εχορεύκαν σχεδόν ούλλα τα ζευκάρκα που εφκαίνναν.

Ετέλειωννεν δηλαδή το έναν ζευκάρκιν, ἐφκαίννεν ἄλλον, ξανά που την αρχήν, ὥστι να χορέψουν ὅσοι αδρώποι εθέλαν. Ἐν τῆσαι εχορεύκαν ούλλοι. Εἶδεν που ἦτον καλοί χορευτάδες τῆσαι ἔν ελείπαν ποτέ που τον χορόν, εἶδεν που εχορεύκαν που τῆσαι που, νακκουρίν* τῆσαι εἶδεν που εχορεύκαν μόνον ἄμαν ἦτον μεθυσμένοι, τῆσαι επατούσαν μιαν τῆσαι μιαν δά.

Πάνω στον 3^{ον} ἐπιντώνναν* τον «Τραουδιστόν», τα γνωστά «Τῆσαιττιστά». Πάνω στον τραουδιστόν ετραουδούσαν οι χορευτάδες ερωτικά δίστιχα. Ετραούδαν ο ένας, έναν τῆσαιττιστόν, επαίζεν η μουσική έναν πεεστρέφιν* τῆσαι εδιούσαν τον γυρόν τους, τῆσαι ετραούδαν ο ἄλλος το δικόν του, τῆσαι πάλε το ἴδιον.

Εσυναγωνίζουσαν οι χορευτάδες πκιός εννά πει το καλλύττερον, να δείξει την μαστογκάν του τῆσαι να πέψει τῆσαι κρυφά μηνύματα με τα λόγια του τραουδκιού στην κρυφήν του αγάπην που ἐκάθετον τῆσαι εθώρεν κλεφτάτα.

Στο τραούδιν εμπαίνναν που τῆσαι που τῆσαι οι βκιολάρηδες, είτε για να παινέψουν τους χορευτάδες για τον χορόν τους, είτε, αν είχαν το θάρρος τους τῆσαι ἔν είχαν

φό'ν να παρεξηγηθούν, να τους πειράξουν. Τζαι που την μερκάν τους οι χορευτάες επαινεύκαν με τα τραούδια τους τους βκιολάρηες για εκάμναν τους τζαι κανέναν χωραττάν*. Γράφω πκιο κάτω κάποια χαρακτηριστικά δίστιχα.

Τζαι τούτοι που χορεύκουσιν **μάδδιαλλα τζ' άφτονά τους
καλάρουσιν* τες όμορφες τζαι παίρνουν τες μιτά τους.

Τζαι τούτοι που χορεύκουσιν ειντά 'μορφα που όδιούνται*
αν μεν τους τραουδήσουμεν έννα παραπονιούνται.

Παίζεις βκιολάρη το βκιολίν τζαι κάμνεις το τζαι κλαίει
όπως τζαι η καρτούλλαν μου, πονεί δίχα να φταίει.

Παίξε βκιολάρη το βκιολίν τζαι το χωρκόν μας εν' πολλύν
τζαι λείπει μια τζ' εννά 'ρτει.

Μοιάζει με την γαρουφαλλιάν, την αρκοτριανταφυλλιάν
π' αθθίζει μεσ' στον Μάρτην.

Τζει πά' στην πάνω γειτονιάν κατά την παξατζίναν
αθθίσασιν **τωρά σκοντόν δκυο μυρωδάτα κρίνα.
Έκρουσεν την καρτούλλαν μου εμέν έναν 'πο τζείνα.

Κάθε ζευκάριν που ετέλειωννεν τον χορόν του επλούμιζεν τους βκιολάρηες. Εσύρναν που δκυο τρεις μπακκίρες μέσ' στο πκιάτον που είχαν ομπρός τους τζειαμαί που 'παίζαν. Που τζαι που κανέννας χουβαρτάς εμπόρηεν να σύρει μέσ' στο πκιάτον τζαι κανέναν μισούν τζαι κάποτε τζαι ολόκληρον σελίνιν. Άμαν κανέννας χορευτής έθελεν να δείξει στον βκιολάρην πόσον τον ευκαρίστησεν, έφκαλλεν που την πούγγαν του κανέναν σελίνιν, εσιίλλαν το με τον μιαλιώναν του πά' στο μέτωπον του βκιολάρη, σαν έπαιζεν, τζ' εκόλλαν. Ο βκιολάρης εσυνέχιζεν να παίζει με το σελίνιν κολλημένον στο μέτωπον τζαι να καμαρώννει.

Ύστερα ήτουν να χορέψουν οι γεναιτζές, πάλε ζευκάρκα - ζευκάρκα. Εξεκινούσαν με τους καρτζιλαμάες, τους γεναιτζήσιμους 1^{ον}, 2^{ον}, 3^{ον}, 4^{ον} τζ' ύστερα διάφορους συρτούς, με πκιο γνωστόν το τραούδι «Ψιντρή Βασιλιτζιά μου». Παρόλον που ο χορός είδεν τον ίδιον σκοπόν τζαι για τους αδρώπους τζαι για τες γεναιτζές, να διασκεδάσουν, δηλαδή, τζαι να δειχτούσιν, ο καθέννας έκαμνεν το με τον τρόπον που ήτουν πρόπον. Οι αδρώποι να θωρούν καρτζίν τζαι ψηλά τζαι να κορτώννουν, ενώ οι γεναιτζές με μετρομένα πατήματα, χαμηλοβλεπούσες τζαι σεμνές.

Οι γεναιτζές 'εν επλουμίζαν. 'Εν είχαν δικόν τους πουντζίν. Επλουμίζαν τες όμως οι δικοί τους. Ο τζύρης για τ' αδέρκια τους αν ήτουν ελεύτερες, ο άντρας για ο

χαρωμένοι τους αν ήτουν ζευκαρωμένες. Αν εγελλιέτουν κανέννας αρσινικός, εκτός που στενός συγγενής να σηκωθεί να πλουμίσει τους βκιολάρηδες την ώρα που εχορρευκεν γεναίκα, σίουρα ήτουν να γινεί καφκάς, μπορεί τζαι μαδαιρώματα. Άμαν ετελειώνναν οι γεναιίτζες εφκαίνναν πάλε κάποιιοι αδρώποιοι τζ' εχορεύκαν. Σε τούτον τον γυρόν ητουν να χορέψουν τζαι την καντήλαν με την συνοδείαν του τραουδκιού «Τον Τοίχον τον Παλλιότοιχον». Την καντήλαν εχορεύκαν την είτε ζευκάρα είτε ένας μόνος του τζ' άλλος επισκάλλιεν*. Επκιάνναν έναν ποτήριν, εβάλλαν μέσα νερόν εβκάλλαν το μαντίλιν τους, εδδεπάζαν το ποτήριν τζ' εσφίγγαν το καλά με το μαντίλιν τζ' εβάλλαν το πούκουππα πά' στην τζεφαλήν τους. Ετσιλλούσαν το τζ' εσοζυάζαν* το τζ' αρκέφκαν χορόν. Τες παραπάνω φορές το τραούδιν ετραουδούσαν το οι ίδιοιοι οι χορευτάες, πότε ένας - ένας, πότε τζ' οι δυο αντάμα με το έναν δέριν στον νόμον του συντροφου τους τζαι με το άλλον απλωμένον.

Τον τοίχον τον παλλιότοιχον εννά τον ασπρογιάσω
τζαι την αγάπην την παλλιάν εννά την πολογιάσω*

Όφφου! Όφφου! Ρα μουζουρού του Μόρφου
που μ' έκαμες τζ' επέλλανα για δυο βυζιά του κόρφου...

Τζείνοιο π' απτυμούμοιο να χορεύκουν την καντήλαν ταχτικά στους γάμοιος, τζαι να τραουδούν, ήτουν ο μακαρίτης ο Φωτής του Ππεκρή, ο Αντρέας του Ππεκρή (ο Σταχτέρας) ο Αντρέας του Σταμπόλη (Τσιάκκα Παράς), ο Κωστής τζ' ο Νικολής του Τουρκοπούλλου. Σίουρα είδεν τζ' άλλουιος, αμμά τούτοιοι έρχουνται τωρά στον νούν μου. Με τούτα ούλλα ετέλλειωννεν το γλέντιν του Σαββάτου.

Κυριακή του γάμου.

Την Κυριακήν, **που το χάραμαν του φου, ήτουν ούλλοιο στο πόιν. Να ετοιμαστούν τα φαγιά, να σαριστούν τζαι να ραντιστούν τα στενά πού 'θεν να ρέξει τ' αντρώννον. Να σιουρευτούν οι γοννιοί, οι κουμπάροιο, οι κουμέρες ότι έχουν ούλλα τα ταιρικαστά για τον γάμον. Νά 'βρουν ούλλοιο τα καλά τουος πού 'θεν να φορήσουν στην εκκλησιάν. Επίσης, την Κυριακήν, πριν που το μεσομέριν, σαν αντίδωρον για το κάλεσμαν επαίρναν στο σπίτι τουος συμπεθέρουος που τουος εκαλέσαν, μιαν κούππαν σιτάριν, το λεγόμενον «κάλεσμαν», όπωο τζαι το αλεύριν που είπαμεν πριν, εις τες γλυσταρκές. Έπαιρνεν το η νοικοτζυρά, για έπεμπεν το με κανέναν μιτσιίν. Εγιώ απτυμούμοιο πολλές φορές που με έπεμπεν η μάνα μου, η Αδονού. «Έλα γιε μου να πάρεις κάλεσμαν τζει κα' στον τάδε...» Εδιάν μου μιαν

κούππαν σιτάριν ὄσπερασμένην με μιαν μαντηλλιάν. Ἐπαιρνα το τζ' ετρατταρίσαν* με γλυκόν. Ἄλλες φορές ὅμως ἐπῆαινεν η ἴδια η μακαρίτισσα η μάναν μου τζ' ἐπαιρnen με τζ' ἐμέναν μιτά της. Ἐπαιρnen κάτι πάνω, κάτω μέσ' στο καλάθιν τζ' ἐμείνισκεν τζ' ἐτάναν εἰς στον μαίρεμαν. Ἦτουν πολλά μιάλον τζαι ὁμορφον παναῦριν τούτες οὐλλες οι προετοιμασίες!...

Ἡ δοτξιμή του γαμπρού.

Τον τζαιρόν τζείνον, για να ζήσει τζαι να κουμαντάρει ἕνας ἀδρωπος γεναίκαν τζαι σπίτιν, ἐπρεπεν νά ᾽δει δύναμην τζαι νουν. Ο γαμπρός, λοιπόν, ἐπρεπεν πρώτα να δοτξιμαστέι αν ἐν' ἀξιος τζ' ὕστερα να του δώσει ο ἄλλος την κόρην του. Τωρὰ ἔννα μου πείτε: Ἦτα εκαρτερούσαν την τελευταίαν στιμήν να τον δοτξιμάσουν; Ὅι, φυσικά. Εξέραν τον τζαι τζείνον τζαι την γεννιάν του, αν ἦτουν χωρκανός, μα τζ' αν μεν ἦτουν, ἐρέσαν* τον που ὀίλλιες «μυστικές υπηρεσίες»... για να τον βάλουν ἐσσω. Ἐπρεπεν ὅμως, κατά το ἔθιμον, να περάσει τζαι την τυπικήν ἐξέτασην. Τζαι μάλιστα μπροστά στ' αμμάθκια του πεθθερού, της πεθθεράς, της νύφφης, των συγγενών τζαι των γειτόνων. Ἐπρεπεν να κάμει τζαι τζείνος τον ἄθλον του, ὅπως εἰς τα παραμύθκια. Ο πκίό συνηθισμένος ἄθλος, ἦτουν να ὀδίσει τζαι να κατακόψει ἕναν μιάλον κούτπουκον*. Τζ' αν ἔθελεν ο πεθθερός του να τον δυσκολέψει, ἐδικιάλεν ἕναν ξύλον σκνιφόν*, ἐβάλλεν το τζαι κάμποσες μέρες τζ' ἐφούσκωνnen μέσ' στο νερόν τζ' ἄτε τωρὰ να τον ἰ᾽δίσεις!

Ἐπῆαινεν λοιπόν, πολούτουρκα* ο γαμπρός ἐσσω του πεθθερού του, ἐδιάν του τζείνος τον κούτπουκον τζαι ὅτι ἐργαλεία ἔθελεν, κουνιάν, ξινάριν, μάτσαν τζαι σφίνες, ἐσυνάουνταν οὐλλοι γυρών τζ' ἐθωρούσαν τον που πάλευκεν να τον ἰ᾽δίσει τζαι να τον κατακόψει, τζ' ἐκάμνασιν χάζιν. Η νύφφη ἄμαν τον ἐθώρεν να τα καταφέρει ἐκαμάρωνnen. Μ' ἄμαν ἐδυσκολεύκετον, ἔλαμnen την η ἔννοια, μέμπα τζ' ἔν τα καταφέρει τζ' ἔν της τον δώκουν, τζαι με την πονηρκάν, που λαλοῦν πως ἔχουν οι γεναίτζες, ἐβρισκεν τον τρόπον να του τανύσει ποῦριστά. Ἐν ἔχω ὑπόψιν μου καμιάν τέθκοιαν ἱστορίαν που το Καπούτιν, ἀμμά κυκλοφοροῦν διάφορες που θαρκούμαι ἀξίζει τον κόπον να συναφέρουμεν καμιάν.

Η νύφφη, γιατί τζαι που λαλείτε, ἄμαν τζ' εἶδεν πως ο γαμπρός ἐδυσκολεύκετον τζ' ἐπκίαν την ο φό'ς, μέμπα τζ' ἔν τα καταφέρει τζ' ἔν της τον δώκουν, ἐπκίαν την κούππαν με το κλιττάριν τζ' ἐρεξεν που κοντά του, ἰμίδ* να ταῖσει τες ὀρniθες τζ' ἐφώναζεν: «πούρι - πούρι, πούρι - πούρι...» ἐσυνάουνταν οι ὀρniθες τζ' ἐσυρnen τους γυρών το κλιττάριν, τζαι τάχα για να τες πεντήσει* που την μέσην της αὐλής: «ἀκραν - ἀκραν». Ἐνὼ ἔθελεν να πει του γαμπρού να διά του ξύλου στες ἀκρες.

Τζαι μια άλλη ιστορία, πάλε με τες όρνιθες. Έσυρνεν των όρνιθων το κλιπτάριν τζ' εφώναζεν τραουδιστά: «πούρι - πούρι, το κλιπτάριν, δώσ' του κούπτουκου στο ζάριν».

Οι αδρώποι τότες ήτουν μαθημένοι της δουλειάς τζ' όσον τζ' αν εδυσκολεύουνταν, στο τέλος εκαταφέρναν τα. Ε, τζαι για να λαλούμεν τζαι του στραού το δίτζιον, του καθενού εδκιούσαν του τζαι τον κούπτουκον που του 'ταίρκαζεν.

Η δοτζιμή της νύφης.

Κάτι ανάλογον εγίνετουν σε άλλα χωρικά τζαι για την νύφη. Για το Καπούτιν 'εν είμαι σίουρος, γιατί 'εν έχω καμμιάν τέθοικαν μαρτυρίαν. Όμως 'εν το αποκλείω. Το Σάββατον, για καμμιάν άλλην ημέραν που τους εγιούταν με τες δουλειές τους, λλίον πριν τον γάμον, επήαινεν οι νύφη έσσω της πεθθεράς της τζ' εβάλλαν την να κάμει διάφορες δουλειές για να δει η πεθθερά, το σόιν τζ' η γειτονιά, τες νοικοτζυροσύνες της. Εβάλλαν την να κόψει φιδέν, να κάμει μακαρούνια, να κεντήσει, έτο 'πο τούτες τες γεναιτζήσιμες δουλειές που θέλουν την τέγνην τους. Τζαι κατά που φαντάζουμαι, κάτι θα της εκάμναν τζαι τζείνης για να την δυσκολέψουν.

Το στόλισμαν της νύφης.

Ύστερις που το μεσομέριν εσυνάουνταν στο σπίτιν της νύφης οι φιλενάδες της, οι γειτόνισσες, συγγένισσες, έτο ούλλον το γεναικολόιν του χωρκού για να την εστολίσουν. Αδρώποι, εξόν που την οικογένειάν της τζαι μιτδά κοπελλούδκια, 'εν επηαίννασιν.

Βκιολίν τζαι λαούτον, πότε είδεν, πότε 'εν είδεν. Ανάλογα με το πόσον εδύνετουν ο καθένας. Αν δεν είδεν βκιολάρηδες ετραουδούσαν οι γεναιτζες που ήτουν τζειαμαί. Το ντύσιμον εγινήσκετουν σχεδόν που την αρχήν. Η νύφη εφόρεν μόνον τα εσώρουχα τζαι το μισοφόριν της. Εβάλλαν σε μιαν τσαέραν έναν κεντητόν, άσπρον μαξιλάριν τζ' εκάθετουν η νύφη να θωρεί, όπως τζαι στην «μανάσσαν», κατανάτολα. Το ίδιον εγίνετουν τζαι με τον γαμπρόν, τζαι στην εκκλησιάν τζαι σε πολλές άλλες περιπτώσεις, γιατί η ανατολή εν' η αρχή της ζωής, η ελπίδα της νέας ημέρας, που πάντα καρτερούμεν ναν καλλύττερη.

Εφορούσαν της το νυφικόν, εχτενίζαν την, εβάφφαν την (υστερώττερα που 'δείχτην το βάψιμον. Προμπύττερα*, το πολλύν - πολλύν να της εβάλλαν νάκκον χολλάν*) τζ' ετραουδούσαν της.

Όπως τζαι στο ράψιμον του κρεβαθκιού, έτσι τζαι δαμαί, αρχέφκαν με την επίκληση για την βοήθειαν του Θεού.

Ωρα καλή, τζ' ώρα γρουσή τζ' ώρα ευλοημένη.
Τούτ' η δουλειά π' αρκέψαμεν να βκει στερεωμένη.

Ω! Παναΐα Δέσποινα με τον Μονογεννήν σου
Έλα τζ' εσού βοήθα μας τζαι δώσ' μας την ευτζήν σου.

Τα τραούδκια που ετραουδούσαν, είτε οι βκιολάρηες, είτε οι κοπέλλες, μα κυρίως οι
ηλικιωμένες, ελαλούσαν για την μιάλην χαράν της ημέρας, για την ομορκιάν, την
αρκονκιάν τζαι την καλήν ανατροφήν της νύφφης.

Σήμερον λάμπει ο ουρανός σήμερον λάμπ' η μέρα.
Στολίζουν τζαι την νιόνυφφην με την πολλήν μαννιέραν.

Άγγια* στολίστε την καλά την μαρκαριταρένην
απού την έσσ' η μάνα της κάθε οχτώ λουμένην.

Η μάνα που σ' εγέννησεν εγύριζεν τα όρη.
τζ' έτρωεν μούττες των δεντρών τζ' έκαμεν τέθκοιαν κόρην.

Στολίστε την βρουλλίστε την πκιάστε τα ποχτενίδκια
τζαι πάρτε τα στον γρουσοφόν να κάμει δαχτυλίδκια.

Τωρά που την αλλαξετε τζ' εβάλετε της τ' άσπρα.
εθάμπωσεν ο ουρανός τζ' εφκήκαν, μέραν τ' άσπρα.

Τα σείλη της εν' ζάχαριν το μαούλον της μήλον
τα στήθη της παράδεισος τζαι το κορμίν της κρίνον.

Άλλα ελαλούσαν για τον αποχωρισμόν της κόρης που την μάναν, για κανέναν
γονιόν που ήτουν πεθαμμένος τζ' 'εν αξιώθηκεν να παντρέψει το παιδίν του τζαι
άλλα τέθκοια, που η νύφφη ήτουν αδύνατον να μεν κλαμουριστεί. Σίγουρα η αιτία
που η νύφφη εκλαμουρίζετουν ήτουν η χαρά της για το όνειρον που
επραματοποιήτουν. Το όνειρον που κάμνει κάθε γεναίκα που τον τζαιρόν πον
μωρόν. Ήτουν ο αποχωρισμός που την μάναν της, γιατί το δέσιμον με την μάναν
τζαι γενικά με την οικογένειαν ήτουν πολλά πκιο δυνατόν παρά σήμερα. Όμως
κάποτε εμπόρηεν* να κλαίει τζαι γιατί τζείνος που επαντρεύκετουν 'εν ήτουν τζείνος
που αγάπαν, μα τζείνος που της εδώκαν οι γοννιοί της.

Μέσ' στην αυλήν η μάνα σου εφύτευεν λεβάνταν
να κόφκει να μυρίζεται να σ' αθθυμάται πάντα.

Τόσον τζαιρόν ο τζύρης σου είδεν τζ' ετάιζεν σε.
Τωρά, πως τζαι εκίαρεν* του ξένου τζ' έδωκέν σε;

Μέν κλαίεις νύφφη, μεν κλαίεις τζ' έτζεν νά πάεις πέρα.
Η μάνα σου εν' δαχαμαί τζ' έρχεσαι κάθ' ημέρα.

Να τό 'ξερεν ο τζύρης σου πως εν' ν' αρμάσει κόρην
είδεν να φύει του Θεού τζαι νά 'ρτει με το ζόριν.

Το στόλισμαν τζαι τα τραούδκια επηαίνναν ώραν πολλήν. Τζ' εκτός που τούτα
ούλλα τα συγκινητικά εκάμναν της τζαι τον χωραπτάν τους οι κοπελλούες, τζαι
κανέναν υπονοούμενον οι παντρεμένες για την νύχταν...
Άμαν εβαρυκωλιούσαν νάκκον παραπάνω, οι βκιολάρες είχαν τον τρόπον τους να
κουντήσουν* νάκκον τα πράματα.

Κοπέλλες που στολίζετε κοπέλλες γληοράτε
τζ' η ώρα επλησίασεν στην εκκλησίαν να πάτε.

Άμαν ετελειώνναν με το στόλισμαν εγίνετον το ζώσμαν με έναν κότδινον μαντίλιν,
που την μάναν τζαι το τζύρην της τζαι το πολλύν τζαι που καμμιάν στετέν. Αν
ήτουν ορφανή έζωννεν την η νούννα για ο τατάς της.

Φωνάξετε την μάναν της νά 'ρτει να την ιζώσει.
τζαι να της δώκει την ευτζήν να την κατευοδώσει.

Έρχετον η μάνα της με έναν κότδινον μαντίλιν. Όπως εκράτεν το μαντίλιν
έκαμνεν το σχήμαν του σταυρού πάνω στο στήθος της νύφφης εδιαν τρεις φορές
του μαντηλλιού γυρών που την κόξαν της, που τα αριστερά προς τα δεξιά, έζωννεν
την, δίχα να δήσει κόμπον, τζ' έβαλλεν το ύστερα στον νόμον της. Το ίδιον έκαμνεν
τζαι ο τζύρης της, με το κάλεσμαν του βκιολάρη.

Νά 'ρτει ο τζύρης της κοντά τωρά να την ιζώσει
τζαι να της δώκει την ευτζήν τζαι να την παραδώσει.

Ο λόος που λαλεί το τραούδι, «Φωνάξετε της μάνας της...» ένε γιατί η μάνα τζαι ο τζύρης 'εν τζ' ήτουν συνέχεια τζειαμαί. Ήτουν ποσκολισμένοι* με τες δουλειές τους. Το στόλισμαν 'εν ήτουν δουλειά δική τους. Έρχουνταν την ώρα που τους εφωνάζαν, να ζώσουν, να καπνίσουν τζαι να δώκουν της ευτζήν τους στο παιδίν τους. Μέσα στο δίσκον τον καλόν ήτουν έτοιμα τα καπνιστομέρρεχα. Άμαν ετραούδαν ο βκιολάρης: «Φωνέξετε της μάνας της νά 'ρτει να την καπνίσει...», έσαζεν η μάνα το καπνιστήριν με την ελιάν. Εκάπνιζεν την κόρην της που πάνω που την τζεφαλήν τρεις γυρούς που τα αριστερά προς τα δεξιά, εράντιζεν την ροδόστεμμαν με την μερρέχαν τζ' εδιάν της την ευτζήν της λουμένη τζαι τζείνη του κλαμάτου. Το ίδιον έκαμνεν τζ' ο τζύρης. Με το κάπνισμαν, το στόλισμαν ετέλλειωννεν τζ' ήτουν ούλλα έτοιμα για την εκκλησιάν. Το τελευταίον τραούδι που τους βκιολάρης, για που κανέναν γονιόν ήτουν το ποδαιρέτημαν.

Νιόνυφφη, λάμνε στο καλόν τζαι στην καλήν σου ώρα.
Τζει που πατάς ν' αθθίζουσιν γυρών - γυρών τα φκιόρα.

Το ξιούρισμαν του γαμπρού

Στο σπίτιν του γαμπρού εσυνάουνταν* οι συγγενείς, οι φίλοι τζ' οι κουμπάροι να του κάμουν τζαι τζείνου τα δικά του. Να τον ιξουρίσουν να τον ιντύσουν να τον ιχτενίσουν τζαι να τον καμαρώσουν. Έρχετον ο παρπέρης με την βαλιτσούν που είδεν μέσα τα σύνεργά του, οι βκιολάρης, αν είδεν, τζ' αρκέφκαν. Σε μιαν τσαέραν με έναν μαξιλάριν κεντητόν, εκαθήσκαν τον γαμπρόν να θωρεί κατανάτολα, όπως είπαμεν. Εφόρεν μόνον το σώβρακον του. Εβάλλαν έναν πκιάτον για για τους βκιολάρης τζ' αρκεφκεν η δουλειά, πάλε με το «Ωρα καλή, τζ' ώρα γρουσή τζ' ώρα ευλοημένη...» τζαι τα άλλα σχετικά τραούδκια που είπαμεν για την νύφφη. Το πλούμισμαν για τον παρπέρην εβάλλαν το μέσ' στην βαλιτσούν του με τα συνεργα, που ήταν ανοιχτή πάνω σε μιαν τσαέραν. Ο παρπέρης άπλωννεν την σαπουννιάν με το πάσον του, εκόνιζεν το ξουράφιν του, πάλε με το πάσον του τζ' οι βκιολάρης ετραουδούσαν.

Βάρτου καμπόσην σαπουννιάν να τρέδει το ξουράφιν
για να γιαλλίς' η βούγκα του σαν τ' άδολον γρουσάφιν.

Παρπέρη το ξουράφιν σου καλά να το κονίσεις
για να ξουρίσεις τον γαμπρόν να μεν τον τυρανήσεις.

Όπως είπαμεν, ο παρπέρης **με το δικιανίν του, τζαι που τζαι που να κάμνει πως εκουτσώθην το ξουράφιν του τζαι να τους νέφκει πως έπρεπεν να βάλουν σελινούν μέσ' στο πιάτον για να συνεχίσει. Τέλος πάντων, ετέλλειωννεν το ξούρισμα τζ' ετραούδαν ο βκιολάρης το σχετικόν τραούδιν,

Βάρτου ροδόστεμμαν πολλύν, παρπέρη να τ' αρέσει
για να μουσκομουρίσουσιν οι στράτες πόννα ρέσει.

Ετέλειωννεν το βάσανον του γαμπρού με το ξούρισμα τζ' άρκεφκεν άλλον βάσανον. Τα κοπέλλια που γυρών, να του φορήσουν το πατταλόιν του, εκάμναν μιθ' πως 'εν έμπαινεν, τα παπούτσια του εφορούσαν του τα αξινόστραφα, την φανέλλαν, το πουκάμισον, το ίδιον. Εφόρεν του τα ο ένας, έρκετον ο άλλος, όι έννεν καλά, έφκαλλεν τα να του τα ξαναφορήσουν. Ως τζαι το σώβρακον εκάμναν πως είδεν να του το φκάλουν τζ' εκάμνασιν χοχόιν*. Με το χτένισμα, **θείρου θειρόττερα. Εχτένιζεν τα μαλλιά του ο ένας, ο άλλος εξήλωννεν τα να του τα κάμει άλλωσπως. Όι μιθ' η χτενιά 'εν ήτουν καλή, επκιάνναν μιαν παλλούραν που τον βραμόν, τάχα να τον ιχτενίσουν με την παλλούραν. Τέθκοια κάστια* του εκάμναν, τζαι η φτωδη η μάνα του, άμαν εγιούταν* ναν τζειαμαί, θέλεις που την συγκίνησην, θέλεις που τον εθώρεν να τον τυρανιούν ελούννετον τα κλάματα. Τούτην την εικόναν έχω την μέσ' στον νουν μου που αλλάσαν τον Ηλίαν του Στραού του Βασίλη. Τζαι μάλιστα αττυμούμαι έναν τραούδιν που του είπεν ο Νικολής του Τουρκοπούλλου που μιλά μόνον του...

Όσα εκάμαν του Γριστού οι κακουργοί Εβραίοι
να του τα κάμουμεν τζ' εμείς τζ' η μάνα του ας κλαίει.

Άμαν ετελειώνναν με τούτα ούλλα εγίνετον το ζώσμα τζαι το κάπνισμα, όπως τζαι στην νύφην, μόνον που 'εν τον εξώνναν με κότδινον μαντίλιν. Απλά εφορούσαν του το κολάνιν του οι γοννιοί του εσταυρώνναν τον μ' έναν μαντίλιν άσπρον τζ' εβάλλαν του το γυρών που τον λαιμόν διπλωμένον να κάμνει τρίγωνον. Στο τέλος ετραουδούσαν του τζ' έναν τραούδιν για ποδαιρέτημαν.

Στην στράταν για την εκκληϊάν

Ετελλειώνναν με τ' αλλάματα τζ' έρκετον η ώρα για την εκκληϊάν. Χώρκα επαίροναν τον γαμπρόν, χώρκα την νύφην. Ομπρός οι βκιολάρηες, πίσω τους σε κάποιαν απόσταση ο γαμπρός, με τον τζύρην του στην δεξιάν του την μερκάν να το κρατεί που το δέριν, τζαι ταπισόν οι στενοί συγγενείς τζαι ο κόσμος. Αν ο γαμπρός για η νύφη ήτουν ορφανοί που τζύρην, στην εκκληϊάν έπαιρονεν τους ο

τατάς τους για κανέναν θείος τους. Έν έπρεπεν όμως τζείνος που τους έπαιρνε να ήτουν θηράτος γιατί ήταν κακόν γούριν για τ' αντρώνον. Ο γαμπρός ήταν όπως τον αλλάξαν με το μαντίλιν τ' άσπρον στον λαιμόν τζαι το μαντηλούιν να ρέμπει*, πάλε τρίγωνον που την στηθόπουγγαν του σάκκου. Όπως ήτουν φυσικόν, αφού στον γαμπρόν ήτουν συνάμενοι αδρώποι τζαι στην νύμφην γεναίτζες, έτσι στην πομπήν του γαμπρού οι πκιο πολλοί ήτουν αδρώποι τζαι στις νύμφης γεναίτζες.

Επαίξαν λοιπόν οι βκιολάρες τζαι η πομπή επροχώραν γιάλι άλι. Άμαν εφτάνναν στην εκκλησιάν αφήνναν τον γαμπρόν οι βκιολάρες τζ' επηαίνναν να φέρουν την νύμφην.

Με τον ίδιον τρόπον εφέρναν την νύμφην στην εκκλησιάν, που αν είδεν τζαι κάποιον άλλον λό'ν, εκτός που την συγκίνησην, εμπόρηεν να πααίννει κλάμωνα.

Έν εξήχαννε όμως, όπως επάαιννε να κωλοσύρνε* τα πόδια της για να πάρει πίσω της τζ' άλλες, δηλαδή να παντρευτούν τζ' άλλες ταπισών της.

Την ώραν που επααίνναν εις την εκκλησιάν επαίρναν μιτά τους τζαι τα διάφορα που εγρειάζουνταν για το μυστήριο. Συνήθως, που την μερκάν της νύμφης επαίρναν μέσ' σ' έναν ασημένον δίσκον τα στέφανα τζαι τες αρραβώνες δημημένες με κότδινην κουρτέλλαν τζαι κουφέττες του γάμου. Μια παρανυφφούα εκράεν έναν μαξιλάριν για να κουμπήσουν πάνω το ευαγγέλιον τζ' άλλες δκυο, δεξιιά τζ' αριστερά της νύμφης, εκρατούσαν που μιαν λαμπάδα, άσπρον, αφτούμενην.

Δαμαί να πούμεν ότι τζειν' την κότδινην κουρτελλούαν, ύστερα που το μυστήριο εκόφκαν την κομματούδκια τζ' εδκιαμοιράζουνταν την οι κοπέλλες τζαι τα κοπέλλια, τζ' εβάλλαν την που κάτω που το μαξιλάριν τους. Επιστεύκαν ότι την νύχταν είδεν να δούν όρομαν τζείνον για τζείνην που 'θεν να παντρευτούν. Το ίδιον επιστεύκαν τζαι για τες κουφέττες του γάμου.

Που την μερκάν του γαμπρού επαίρναν την κουμανταριάν τζαι το πρόσφορον για την τζοινωνιάν, το σιτάριν τζαι τον παμπακόσπορον. Αν το κάμναν όμως τζ' άλλωσπως, 'εν τζ' εμάλλωννε κανέναν...

Άμαν έφταννε η νύμφη στην εκκλησιάν, αφήνναν οι γοννιοί τους μελλόνυφφους τζ' επαράλάβαννέν τους ο παπάς. Ένα διερωτάστε: Τζαι το φιλίν; Τζαι η αθθοδέσμη; Έτσι πράματα 'εν είδεν. Υστερότερα (την δεκαετιάν του 60, π' αττυμούμαι εγιώνι) εκράεν ο γαμπρός μιαν αθθοδέσμη τζαι μεν φανταστήτε καμιάν 'πο τζείνες του αθθοπωλείου που εν' σαν τες ψεύτιτζες. Έτο μιαν ματσούαν φκιόρα που την αυλήν τζ' εδιάν την της νύμφης μ' έναν φιλίν. Τζαι μεν φανταστείτε κανέναν φιλίν 'πο τζείνα τα ρουφητά που θωρούμεν σήμερα. Έτο έναν φιλίν πά' στην βούκκαν.

Το μυστήριο του γάμου

Έπκιαννε τους λοιπόν ο παπάς, έβαλλεν τους μέσ' στην εκκλησιάν, έπαιρνε τους να προσκυνήσουν τζ' έστηννε τους εις τον τόπον τους για ν' αρχέψει το

μυστήριο. Δεξιά ο γαμπρός, αριστερά η νύφη. Δίπλα που τον γαμπρόν ο κουμπάρος τζαι δίπλα που την νύφη η κουμέρα. Ως την δεκαετίαν του 50, εμπάινναν ένας κουμπάρος τζαι μια κουμέρα. Υστερότερα εγινήκαν δυο τζ' όσου επαίρναν ο τζαιρός επολλυνίσκαν τζ' εστέκουνταν δεξιά τζ' αριστερά τ' αντροῦνου τζ' εγίνετον έναν καλλιτζιν* που κουμπάρους τζαι κουμέρες.

Να χωρατέψουμεν τζαι νάκκον. Άμαν τους έβαλλεν ο παπάς τες αρραβώνες, τζ' ύστερα, εσνηθίζετον να τους τες αλλάσσουν, ο κουμπάρος τζ' η κουμέρα, τζ' ύστερα που επολλύναν να τους τες αλλάσσουν ο πρώτος με την πρώτην, ο δεύτερος με την δεύτερη, ο τρίτος με την τρίτην κλπ. Εσιννιαρίσκαν*, γιατί τζαι που λαλείτε, οι κουμπάροι, αν είχαν καμμιάν κουμέραν εις τ' αμμάτιν, τζαι το αντίστροφον, να μπουν εις την ανάλογην σειράν για να συμπλαστούν*, ν' αλλάξουν αρραβώνες, να ντζίσουν τζαι νάκκον πά' στο θερούιν, κατά λάθος... τζ' έπεφτεν κούντημαν! Τζαι φανταστείτε τωρά, αν ύστερις που το κούντημαν εχάλαν η δουλειά που την άλλην μερκάν του καλλιτζιού, πάλε κούντημαν που την άλλην για να σαστούν τα πράματα. Τούτον ούλλον το κούντημαν 'εν ήταν μόνον για το θερούιν κατά λάθος..., αλλά επιστεύκαν ότι οι δυο που αλλάσσαν αρραβώνες ήτουν να παρτούσιν.

Λοιπόν, πίσω στα σοβαρά. Αν μεν εκάμναν αρραβώνες τζ' εμεινίσκαν μόνον εις τον λό'ν, ο παπάς ευλόαν τους αρρώνες πριν που το μυστήριο του γάμου. Η σειρά των πραγμάτων, δαμαί, εν' δουλειά του παπά. Έβαλλεν τους τες αρραβώνες εστεφάνωννεν τους, ετζοινώναν τους, τζ' ύστερα το «Ησαΐα χόρευε...». Πάνω στα στέφανα ήτουν κουτσακωμένες*, τυλιμένες, δυο άσπρες ρούδες κουρτέλλες, μια στο καθέναν. Άμαν τους εστεφάνωννεν ο παπάς, εποτυλίαν τες κουρτέλλες τζ' εγράφαν πάνω τα ονόματά τους, με την σειράν, οι κουμπάροι τζ' οι κουμέρες. Οι κουμπάροι στου γαμπρού τζαι οι κουμέρες στις νύφης. Ύστερα ετυλίαν ξανά την κουρτέλλαν τζ' εκαρφοτσώνναν την πάνω στα στέφανα.

Στο «Ησαΐα χόρευε...» που τους εκράεν ο παπάς τζ' εδιάν τους τρεις γυρούς τζαι σε κάθε γυρόν προσκυνούσαν το ευαγγέλιον, εγίνετον χαμός. Το σιτάριν τζαι τον παμπακόσπορον που επήραν μιτά τους ανακατώνναν τα σ' έναν πκιάτον τζ' εβάλλαν μέσα, μπακκίρες*, μισούδια*, τζαι κανέναν σελίνιν* τζ' εσύρναν τα του αντροῦνου όπως εδιάν γυρόν. Τζαι δώστου κούντημαν τα κοπελλούθκια να συνάξουν τα ριάλλια. Τζ' άμαν επετύχχεννεν κανέννας κανέναν μισούν για κανέναν σελίνιν τζ' ετσιίλλαν το που πάνω με το θερίν του, δέκα πόθκια επατούσαν του το για να το ξαπολίσει να το αρπάξουν τζείνοι. Οι γενναίοι, **μαγκόν ελαχτούσαν, όσον τζαι να πονούσαν, τζ' εκαταχτούσαν το σελίνιν. Εγιώ μαγκόν εκόντευκα. Όι μάνα μου! Πού να δώκω μέσ' τζείν' την μάχην! Αν ετζύλαν καμμιά μπακκίρα τζ' έρκετον κατά πάνω μου, άντζιακκι*!

Τούτον ήτουν το καρκαδιαλλίκιν* με τα κοπελλούδκια. Με τους αδρώπους εγίνετον άλλον πανῦριν. Όπως εδιάν γυρόν τ' αντροῦνον, με τον παπάν, τον κουμπάρον τζαι

την κουμέραν, δώστου οι αδρώποι που ήταν γυρών να δέρονουν πά' στην ράση τον γαμπρόν τζαι τον πρώτον τον κουμπάρον!

Ετέλλειωννεν τζαι τούτον. Την ώραν που ελάλεν ο ψάλτης τον Απόστολον, άμαν ελάλεν: «Η δε γυνή, ίνα φοβήται τον άντραν», ο γαμπρός ήτουν έτοιμος, εσήκωννεν το πόιν του τζ' επάταν το πόιν της νύφφης, για να την απτυμήσει ότι τζείνος εν' ο αφέντης τζαι πρέπει να υποτάσσεται. Τζαι δίλλια 'μμάθκια να παρακολουθούν έτοιμα να σιουρευτούν ότι ο γαμπρός έκαμεν το πρέπον... Τζ' αν ήτουν η νύφφη καμμιά δερρέττισσα* τζ' εγέλαν του τζ' επάταν τον τζείνη, πριχού να την πατήσει, το περιπαίξιμον του γαμπρού επήαιννεν μέρες.

Άμαν ετέλλειωννεν το μυστήριον ήτουν να φιλήσουν τα στέφανα. Πρώτα οι γοννιοί του γαμπρού, ύστερα της νύφφης, τζαι κατόπιν οι στενοί συγγενείς. Για να φιλήσει κάπκοιος τα στέφανα έπρεπεν να είδεν φιλήσει πριν τα στέφανα κάπκοιου παιδικιού του. Οι γεναιτζες έπρεπεν να ξαπολύσουν το τδεμπέριν* τους πριχού να φιλήσουν τα στέφανα. Οι δηράτοι τζ' οι δηράτες 'εν εγίνετον να φιλήσουν τα στέφανα, τζαι όσοι είχαν πένθος τζ' εφορούσαν μαύρα, έπρεπεν να βάλουν πάνω τους κάτι κότδινον. Άμαν ετελλειώνναν με τα στεφανοφιλήματα επαιρnen τους ο παπάς τζ' εξαναπροσκυνούσαν τζαι το μυστήριον, δαμαί, ετέλλειωννεν. Την ώραν που έφκαιννεν τ' αντρόνον που την εκκληδιάν, το πκιάτον που είχαν μέσα τον παμπακόσπορον εδιούσαν το της νύφφης τζ' έσπαζεν στο στο κατώβλιον της εκκληδιάς.

Που την εκκληδιάν στο σπίτιν.

Ετέλλειωννεν το μυστήριον, ήτουν πκιον αμαζμένοι*. Εξεκίναν άλλη πομπή, πκιο μιάλη τζαι με άλλον αέραν. Μπροστά εμπαινναν τρεις - τέσσερεις μιτδοί που εκρατούσαν τα εξαπτέρια (τζαι τζειαμαί έππεφτεν κούντημαν πκοιός έννα πκιάει εξαπτέριον, γιατί ύστερις ήτουν νά 'δει σελινούιν). Ταπισόν ο παπάς με τους ψαλτάες, τζαι σε κάποιαν απόσταση, επαίνναν οι βκιολάρες. Πίσω τους το αντρόνον, με τον κουμπάρον, την κουμέραν, τους γονιούς τζαι τες παρανυφφούες με τες λαμπάδες, οι στενοί συγγενείς τζαι ο κόσμος.

Η πομπή 'εν έπρεπεν να ρέξει που την ίδιαν στράταν που έρεξεν πριν, για ο γαμπρός για η νύφφη. Έπρεπεν να πάει που άλλην στράταν τζ' όσον το δυνατόν πκιο πολλύν ποϋριν. Οι στράτες ήτουν σαρισμένες τζαι ραντισμένες. Τζ' έμεινεν τζ' ο λό'ς. Άμαν εσάριζεν καμμιά νοικοτζιορά με πολλύν μεράκκιν την αυλήν για την στράταν, εμπόρηεν να της πουν: «Μα πόσον σάρισμαν, σιόρ, έννα ρέξει τίποτε αντρόνον;!»

Εξεκίναν λοιπόν η πομπή. Οι βκιολάρες να παίζουν, ο παπάς τζ' οι ψάλτες να ψάλλουν τζ' ο κόσμος να κλουθά ολόχαρος.

Οι νοικοτζυρές που εξέραν ότι το αντρώνον είδεν να ρέξει που το στενόν τους, πρίχου πάν' εις την εκκλησιάν για τον γάμον εσάζαν τον δίσκον τους τον καλόν με τα καπνιστομέρρεχα ναν έτοιμος. Άμαν ετέλλειωνεν το μυστήριον **εκόφκουνταν του βούρου... να πάν' έσσω ν' άψουν το καπνιστήριν τζαι ναν έτοιμες, άμαν ακούσουν του βκιολιού να κοντέφκει, να φκουν με τον δίσκον εις στην στράταν. Σε κάθε σπίτιν που έφκαινεν νοικοτζυρά να καπνίσει, εσταμάταν η πομπή. Οι βκιολάρηες εστέκουνταν νάγκον παράμερα τζ' εσυνεχίζαν να παίζου. Επήαινεν η νοικοτζυρά στον παπάν, εκάπνιζεν τον τζ' εράντιζεν τον ροδόστεμμαν μέσα στο δέριν. Ο παπάς με το ροδόστεμμαν που είδεν μέσ' στο δέριν εράντιζεν την νοικοτζυράν στο πρόσωπον. Έπκιαννεν ο παπάς το καπνιστήριν, εκάπνιζεν τζ' εράντιζεν το αντρώνον τζ' ύστερα την νοικοτζυράν. Έπκιαννεν τζεινη το καπνιστήριν που τον παπάν, εφίλαν του το δέριν του τζ' εσυνέχιζεν να καπνίσει τζαι να ραντίσει ούλην την συνοδειάν, τους μιάλους μέσα στο δέριν τζαι τους μιτσούς πά' στην τζεφαλήν. Σε κάθε σπίτιν που ήτου εις την στράταν τους εγίνετου τούτη η ιστορία, ώστι να φτάσουν στο σπίτιν τ' αντροΰνου.

Άμαν ερέσσαν που καφενέν ήτου να σηκωθούν ούλλοι τζαι να σταθούν, ώστι να ρέξει τ' αντρώνον.

Άμαν εφτάνναν εις το σπίτιν, έξω που την πόρταν, εκαπνίζαν τον παπάν τζαι τ' αντρώνον η μάνα της νύφης τζ' η μάνα του γαμπρού. Ύστερα εδιούσαν της νύφης, για το πκιάτον που ήτου μέσα το καπνιστήριν, για έναν άλλον πκιάτον, που το έσπαζεν για πάνω στο κατώβλιον* για έσυρnen το τζ' έσπαζεν πάνω στ' ανώβλιον*.

Που τζειαμαί οδήγαν τους πάλε ο παπάς έσσω, ομπρός που την μανάσσαν, έφκαλλεν τους τα στέφανα, με την κουρτέλλαν πού' ταν γραμμένοι οι κουμπάροι τζ' οι κουμέρες, τζ' εκρεμμάζαν τα στον τόπον τους εις την μανάσσαν. Άμαν εξηλώνναν την μανάσσαν εφυλάαν τα. Παλιά εβάλλαν τα μέσα σ' έναν ρούθενον σακκούλλιν τζ' εκρεμμάζαν τα πάνω στο γυαλλίν πού' χαν για να θωρούν την οδδιάν τους για μέσ' στο σεντούτζιν. Ύστερώττερα έκαμnen τους ο πελεκάνος μιαν ξύληνη στεφανοθήκη, με γυαλλίν για να φαίνουnται, εβάλλαν τα μέσα τζ' εκρεμμάζαν τα που πάνω που την καρκόλαν.

Το πλούμισαν τους βκιολάρηες

Πριχού το δαιρέτημαν εστέκετου τ' αντρώνον, ο κουμπάρος τζ' η κουμέρα τζ' οι συμπεθθέροι, ομπρός που την μανάσσαν, τζ' έρχουnταν οι βκιολάρηες εστέκουνταν ομπρός τους τζ' ετραουδούσαν κάμποσα τραούδκια, για την νύφην, για τον γαμπρόν, για τους γοννιούς τους, για τον κουμπάρον, την κουμέραν, θκειούες, θκειάες κλπ. Κάθε ένας που ελαλούσαν τραούδιν για λλόου του έπρεπεν να βάλει

τον οβολόν* του μέσα στο πκιάτον για τους βκιολάρηες. Τζαι δώστου να τραουδούν
ώσπου εκατσιαρίζαν τα σελινούδκια μέσ' στο πκιάτον που το 'κράτεν ένας βοηθός
τζ' αχτύπαν το πάνω στο άλλον του δέριν με τον ρυθμόν της μουσικής τζ'
ακούουνταν τα κέρματα σαν έναν κρουστόν όργανον. Περιττόν να πούμεν ότι η
νύφφη 'εν τζ' είδεν δικόν της πουντζίν* για να πλουμίσει, οπότε, είτε για τον
γαμπρόν ετραουδούσαν, είτε για την νύφφη, πάλε ο γαμπρός επλούμιζεν. Γράφω
πκιο κάτω κάποια χαρακτηριστικά δίστιχα.

Κάμετε τόπον άρχοντες τζαι κύκλον οι παπάες
Να πά' να δω τ' αντρόνον που τες αναρομάες.

Κάμετε τόπον κάμετε τζ' εγιώ 'ννα προχωρήσω
να πά' να 'βρω τ' αντρόνον για να του τραουδήσω.

Νιόγαμπρε που να δαίρεσαι νιόγαμπρε που να ζήσεις
αν θέλεις το χαττήριν μας τωρά να μας πλουμίσεις.

Νιόγαμπρε που να δαίρεσαι τ' αμμάθκια τζαι το φως σου
να δαίρεσαι την πέρτικαν που στέκει στο πλευρό σου.

Να κουπανήσω δκυο γρουσά να κάμω μιαν πλατάναν
να σας χαρήνει ο Θεός το τζύρην τζαι την μάναν.

Ποδαιρετώ σε νιόγαμπρε τζαι φεύκω από 'σέναν
τζαι πάω εις την νιόνυφφην τ' αμμάθκια τα μελένα.

Θέλω να φύω που δαμαί μα πάλε 'εν κιάρω
τζαι το νεπέτιν* έππεσεν στον πρώτον τον κουμπάρον.

Κατατροδίζω το νερόν να πά' στην δοξαμένην
να πκιάσω αντάτζιν το χωρκόν να σου 'βρω χαρτωμένην.

Λαλώ σας το που τα τωρά τζαι πρίχου να νυχτώσει
πως δεν ταράσσω που δαμαί ώστι να ξημερώσει.
Να δω το πιάτον ξίδειλον ριάλια να γεμώσει.

Για το έθιμον τούτον έδωκα μιαν δικήν μου εξήγησην για το πως εγεννήθην.
Που την ώραν που άρχευκεν ο γάμος, ώσπου τζ' ετέλλειωννεν, οι βκιολάρηες
επκιερόννονταν που το πλούμισμαν που τους εβάλλαν μέσ' στο πκιάτον. Που

επαίρναν το αντρούνον που τα σπίθκια τους στην εκκληϊδιάν τζαι που την εκκληϊδιάν στο σπίτιν 'εν επικιερώννονταν. Για να πικιερώννονταν, λοιπόν, τζαι για τες κούρσες..., εσοφιστήκαν τούτην την τέγγνην. Έτσι εγίνηκεν (κατά τον νουν μου) τούτον το έθιμον, τζ' ας με συγχωρήσουν οι αγαπητοί μου οι βκιολάρηες. Μα για να πούμεν τζαι του στραού το δίτζιον ήταν πολλά όμορφον έθιμον, για τζέινους που το 'ζήσαν.

Το δαιρέτημαν τ' αντρούνου

Ύστερα που το πλούμισμαν, τ' αντρούνον έστεκεν εις την μανάσσαν ομπρός πό' 'ναν καναπέν για να ρέξει ο κόσμος να τους δαιρετήσει. Δίπλα που τον γαμπρόν έστεκεν ο κουμπάρος τζαι δίπλα που την νύφη η κουμέρα. Δεξιά τζ' αριστερά αφταίνναν δκυο λαμπάδες. Οι γοννιοί τ' αντρούνου, 'εν εστέκαν στο δαιρέτημαν. Άμαν ετέλλειωνεν το πλούμισμαν των βκιολάρηων επηαίνναν να περιποιηθούν τους ξένους τους. Πάνω σ' έναν τραπέζιν ομπροστά που τ' αντρούνον ήτουν τα τζεραστικά. Γλυκόν του κουταλλιού, κρασίν, ζιβανία, κουννιάκκιν, παστόσυκα, κουδαμέ, φουστούτζια, σταφίδκια τζαι τσιάρα. Το τζέρασμαν εσυνεχίζετουν τζ' έξω που το σπίτιν. Δκυο τρεις κουμπάροι εκρατούσαν 'πόναν κολότζιν για που μιαν πότσαν με ποτόν, ποτηρούιν τζαι τσιμπήματα μέσ' στον δίσκον τζ' ετζερνούσαν του κόσμου. Το δαιρέτημαν 'εν εγίνετουν με το δέριν, όπως τωρά. Έρεσεν ο κόσμος ελάλεν τους να ζήσουν τζ' ο γαμπρός τζ' η νύφη εκραούσαν που μιαν μερρέχαν τζ' εραντίζαν τους. Δαμαί να πούμεν ότι το κανονικόν το δαιρέτημαν, εγίνετουν την Δευτέραν. Για τούτον, την Κυριακήν εδαιρετούσαν μόνον τζέινοι που ήτουν τζειαμαί, ύστερα που την εκκληϊδιάν.

Τα τραπεζώματα της Κυριακής.

Παλλιά, κατά που μου είπεν η Λουλλού του Τσουρή, τα τραπεζώματα την Κυριακήν 'εν εγίνονταν στο σπίτιν τ' αντρούνου. Εγίνονταν χωριστά στα σπίθκια των συμπεθέρων. Ο καθένας ετραπέζωνεν τους δικούς του τους καλεσμένους. Τζέινοι που θέλαν επηαίνναν σε έναν που τους συμπεττέρους για να τους κάμει το τραπέζιν. Τα φαγιά ήταν: Όρνιθες βραστές, μακαρούννια, κολοκάσιν, πατάτες γιαγνίν. Τα οφτά εσπανίζαν. Λαλούμεν τωρά για παλλιά. Ύστερώττερα εγυρίσαν το στα οφτά, στα ψητά με τες πατάτες τζαι στα μακαρούννια του φούρνου. Ετρώαν επίνναν εδιασκεδάζαν, τζ' όσοι εθέλαν, ύστερα, επηαίνναν στο βκιολίν, στο σπίτιν τ' αντρούνου για να χορέψουν.

Σιγά - σιγά όμως αρχέσαν να κόφκουν το σύστημα των χωριστών τραπεζιών, όπως τζαι τα χωριστά καλέσματα, τζ' εγίνονταν τα τραπέζια στο σπίτιν τ' αντρούνου. Εστήνναν πρόχειρα τραπέζια μέσα στην στράταν για σε κανέναν διπλανόν αλώνιν,

εβάλλαν τα οφτά στους φούρνους της γειτονιάς, τζαι μιτσοί, μιάλοι, συγγενείς, φίλοι τζαι γειτόνοι εβουρούσαν να σάσουν τον κόσμο. Να βγάλουν τα σιννιά τζαι τα οφτά που τους φούρνους, να ετοιμάσουν τα πκιάτα, να σερβίρουν, να πάρουν ποτά. Που τον τζαιρόν που τα τραπέζια εγίνονταν έναν τόπον για ούλλους, τζαι τα φαγιά αλλάξαν, τζαι το μαείρεμαν έθελεν πκιόν την μαστορκάν του, εβάλλαν έναν για μάειραν (έν τζ' ήτουν η δουλλειά του) για να τα κουμαντάρει ούλλα. Το μαείρεμαν, τες μερίδες το σερβίρισμα.

Τζείνοι π' απτυμούμαι να κάμνουν τους μαείρους, εν' ο Καραολής, ο Τσιάκκα Παράς, η μακαρίτισσα η Αδονού (η μάνα μου). Η Λουλλού είπεν μου τζαι για τον μακαρίτην τον Ρινήν.

Πκιο παλιά, κατά που μου είπαν, τα τραπεζώματα για τους χωρκανούς εγινήσκονταν πριν που την εκκλησιά. Πολούτουρκα η κάθε οικογένεια έσαζεν έναν καλάθιν με διάφορα φαγόσημα, κολοκάσιν, μακαρούννια, λάδιν, καμμιάν όρνιθαν κλπ τζ' επαίρναν τα στα σπίθκια τους συμπεθθέρους εμαειρεύκαν τα τζ' έκαθονταν τζ' ετρώαν τζ' επίνναν, ώστι νά 'ρτει η ώρα για τα αλλάματα τζαι για την εκκλησιά. Την νύχταν ετραπεζώνναν μόνον τζείνους πού 'ρχονταν **παρά χωρκού.

Το γλέντιν της Κυριακής

Το γλέντιν της Κυριακής τζαι της Δευτέρας εγινήσκετον, ας πούμεν δκυο λλογιών, τζ' εννά εξηγήσω πάρα κάτω.

Οι βκιολάρηες εκάθονταν να φάσιν πρώτοι. Επαίρναν τους τα καλλύττερα, να φαν, να πκιουν καλά, γιατί άμαν είδεν να κάτσουν στην τσαέραν να παίζουεν έν έξερεν κανένας είντα ώραν ήτουν να τελλειώσουν. Άμαν τζ' ετρώαν καλά, εκάθονταν σε μιαν βεράνταν ναν νάκκον ψηλά, τζαι πκιο χαμηλά εμείνισκεν τόπος για τον χορόν. Γύρου - γύρου εκάθετον ο κόσμος. Συνήθως, στην αρχήν, οι γεναίτζες, κάτι κοτζιάκρες τζαι κοπελλούδκια, που άμαν ετελειώνναν που το φαϊν έρχονταν εις το βκιολίν. Οι πκιο πολλοί αδρώποι έρχονταν υστερώττερα γιατί εβαρνωκωλλουούσαν κάμποσον εις το φάε πκιέ. Μόνον κάτι πολλά μερακλήες του χορού ήτουν νά 'ρτουεν που τους πρώτους.

Η μουσική τζαι οι χοροί, την Κυριακήν την νύχταν, ήτουν όπως τα είπαμεν για το Σάββατον την νύχταν. Επαίζαν οι βκιολάρηες εχόρευκεν ο κόσμος, τζ' άμαν αρχεύκαν νά 'ρχονται τζαι οι πκιο κκεφάτοι που τα τραπέζια, το γλέντιν έβραζεν παραπάνω. Τωρά, γιατί είπα πριν ότι το γλέντιν ήτουν, ας πούμεν, δκυο λλογιών; Τα τραπέζια που τον τόπον της ορχήστρας, είχαν κάπκοιαν απόστασιν. Τζ' όπως έν είδεν μεγάφωνα, το βκιολίν ακούετον μόνον τζειαμαί γυρόν. Το έναν γλέντιν εγίνετον

γυρών που το βκιολίν, με τον χορόν τζαι τα άλλα που είπαμεν, τζαι το άλλον εγίνετον στα τραπέζια. Οι μερακλήες της πιννιάς, του χωραπτά τζαι του τραουδκιού εστήνναν το δικόν τους το γλέντιν για ώρες πολλές με μανέδες, με τραούδκια της εποχής τζαι κεβεζελλίκκια*. Τζαι με κανέναν πυθκιαύλιν, άμαν ελάχχεννεν. Τζ' όπως είπαμεν, επειδή 'εν είχαν μεγάφωνα, με οι μεν, με οι δε, 'εν ενόχλαν ο ένας τον άλλον. «Ο καθένας το βκιολίν του», δηλαδή. Τέλλεια προ το τέλος του γάμου, που οι πκιο πολλοί εφεύκαν, τζ' εμεινίσκαν μόνον οι στενοί συγγενείς τζαι οι πολλά μερακλωμένοι, εδιαλύαν τα τραπέζια τζ' εσυνάουνταν ούλλοι γυρών που το βκιολίν. Ποδά τζαι δα οι βκιολάρηες ήτουν να παίξουν χορούς τζαι τραούδκια που 'εν τα 'παίζαν το Σάββατον, γιατί δίχα πολλύν ποτόν 'εν επααίννασιν, τζ' οπως είπαμεν, το Σάββατον 'εν είδεν φαγοπότιν. Νομίζω πως δαμαί πρέπει να περιγράψω μερικá 'πο τούτα.

Ο Νικολής:

Ένας βρακάς (οι πκιο πολλοί ήτουν βρακάες τότε), νάκκον κεβεζέξ*, έστεκεν μέσ' στην μέσην τζ' εκουτσακώνναν του πάνω στην ζώστραν, που πίσω, μια τυλιμένην ημεριδαν για μιαν ασπρόκολλαν. Καμπόσοι άλλοι (πεντέξ' οκτώ δηλαδή) εστέκουνταν γυρών τζ' εκραούσαν που μιαν σπιριθκιάν. Άρκευκεν να παίζει το βκιολίν τον χορόν του Νικολή τζ' ετραούδαν ένας που τους βκιολάρηες:

Νικολή, Νικολή
να το άψεις δεν μπορείς
σούζει το ο Νικολής.

Να το ά- να το ά-
να το άψεις δεν μπορείς
σβήννει το ο Νικολής.

Τζ' αν το ά- τζ' αν το α-
τζ' αν το άψεις Νικολή μου
έννα κρούσεις το κωλίν μου.

Τζ' αν το ά- τζ' αν το α-
τζ' αν το άψεις Νικολή μου
έννα πκείς τζαι το πορτίν μου.

Ο χορευτής με την εφημεριδαν εχόρευκεν, γυρών - γυρών με μιτδές κινήσεις αλλά με πολλύν τζαι πεταχτόν σούσμαν του κώλου του. Οι άλλοι γυρών, εμάχουνταν* με

τα σπύρτα να του άψουν την εφημερίδαν, δίχα να ταράσσουν που τον τόπον τους, μόνον ως τζειαμαί που 'φτάνναν να ποταυριστούν*. Μα πού ν' άψει! Που τζαι που ο χορευτής, ξεπίτηδες, εκοντοστέκετον, **μα χα, χα, πριν να καταφέρουν να του την άψουν με μιαν απότομη κίνηση του κώλου του η εφημερίδα επήενεν που την άλλην τζαι ο επίδοξος εμπρηστής εμείνισκεν χάσκοντα*. Τούτος ο χορός επήαινεν ώραν πολλήν, τζαι δώστου χάχχανα τζαι χοχόιν! Στο τέλος έκαμνεν πως κάποιος, τάχατε, που τους πόξω, εποσκόλησεν τον, εκοντοστάθηκεν παραπάνω τζ' άψαν του την. Γέλλια τζαι χάχχανα γυρών, τζαι τζείνος να σούζεται πως έννα την ισβήσει, τζ' άμαν εκόντευκεν **να πάρει φώκον η βράκα του, έππεφτεν χαμαί με τον κώλον τζ' έσβηνεν την. Κάποτε, πάλε εβρέχαν του την εφημερίδαν με πεζίναν τζ' έπαιρνεν αμέσως. Όμως τζαι δαμαί πάλε έπρεπεν να παίξει πελλόν, για να του γελάσουν. Ένωθεν την πεζίναν;! Έκαμνεν το όμως για να γίνεται χάζιν. Είπαμεν, έπρεπεν νά 'τουν τζαι νάκκον κεβεζές. Αττυμούμαι πολλά καλά τον μακαρίτην τον Σωκράτην του Βάρτα που τον εχόρεψεν στον γάμον του Φαίδου τζαι της Χρυσούλλας. Δαμαί έννα μπω στον πειρασμόν να σχολιάσω κάτι. Ο χορός τούτος χορεύκεται τζαι σήμερα που διάφορα χορευτικά συγκροτήματα. Αν τύχει όμως να τον δείτε έννα καταλέβετε ότι 'εν έδει καμμιάν σχέσηην με τούτον που επερίγραψα. Ο χορευτής φακκά καμπόσους ανεμόγυρους μέσ' στην πίσταν σαν να τζ' εβάλαν τον του βούρου, οι άλλοι βουρούν τον που ταπισών, τζαι κάμνουν παναϋριν τζαι φασαρίαν μανιχά.

Το Πιπέριν:

Εσυνάουνταν μέσ' στην πίσταν καμμιάν δεκαρκάν αδρώποι τζαι κοπέλλια, τζ' ένας με μιαν μαντιλλιάν στο δέριν, δημμένην κόμπον στη άκραν. Άρκευκεν να παίξει το βκιολίν τον χορόν του πιπερκού τζ' ετραούδαν ένας που τους βκιολάρηες, για τζείνος που 'κράεν την μαντιλλιάν.

Ό,τι ελάλεν το τραούδι, έπρεπεν οι χορευτάες να το κάμνουν. Να τρίφουν δηλαδή τζείνον που λάλεν το τραούδι, χαμαί στο χώμαν. Τα δέγκα τους, τα πόδκια τους κλπ.

Συναχτήτε ρε κοπέλια να σας μάθω μίαν τέγνην
πως το τρίφουν το πιπέριν, σκάπουλλοι τζαι παντρεμένοι.
Τρίφουν το τζαι τρίφουν το τζαι πάλε ξανατρίφουν το.

Εξυπνούσασιν τζ' αρκέφκαν την δουλειάν που τα ξιφώθκια
για να τρίφουν το πιπέριν, το πιπέριν με τα πόδκια.
Τρίφουν το τζαι τρίφουν το...

Φέρτε δώστε τους ζιβάναν τζαι σουτζιούκκον τζαι κκιοφτέρκα
για να μάθουν πως το τρίφουν το πιπέριν με τα δέγκα.

Τραουδώ σας τόσην ώραν τζαι με όφκαιρον στομάδιν
για να δείτε πως το τρίφουν το πιπέριν με την ράδην

Διδαχτήτε ρε κοπέλια μάθημαν που τους γονιούς σας
πως το τρίφουν το πιπέριν ούλλοι με τους πισινούς σας.

Τούν την τέγνην έμαθα την στο χωρκόν μου το Καπούτιν
πως το τρίφουν το πιπέριν το πιπέριν με την μούττην.

Είπα σας πολλά τραούδκια, τραβημένα που την άκραν
πως το τρίφουν το πιπέριν, τρίφουν το με την φαλάκραν

Θέλω τζ' άλλους χορευτάες τζαι γυρεύω τους μα πούντους
για να τρίφουν το πιπέριν πά' στην γην με την πουλλούν τους.

Όπως καταλαβαίνετε, ώσπου επρόκειτον για δέροκα τζαι πόδκια, καλά τα
επηαίνναν. Μα άμαν ελάλεν για ράδην, μούττην, γλώσσαν κλπ, το πράμαν
εδυσκόλευκεν τζαι κάποιοι αρκέφκαν να κοξιάζουν*. Τότε τζείνος που 'κράεν την
μαντηλλιάν εδían τους που πάνω με τον κόμπον, ώστι να κρωστούν* του
τραουδκιού. Άλλοι εκρώννονταν, τζ' άλλοι εβουρούσαν τζ' εφεύκαν.
Επήαιννεν τζαι τούτος ο χορός ώσπου αντέχαν με καμπόσον χοχόιν τζαι
περιπαίξιμον.

Ο Γανωματής:

Πάνω στον κοφτόν ζειπέκκινον χορόν, κάποιος εταιόρασεν που παλλιιά κάπκοιους
στίχους με **μυλλωμένα υπονοούμενα. Σε τούτην την ώραν του γάμου που εμεινήσκαν,
όπως είπαμεν, καμπόσοι κκεφάτοι τζαι δικοί του γάμου τζ' εξέραν ότι 'εν είδεν
φό'ν να παρεξηγηθεί κανέννας, εχορεύκαν τζ' ετραουδούσαν το τραούδιν τούτον.

Είμαι ο γανώμαντης ξέρω τζαι γανώννω
τζ' όπου τα παλιοτήανα εγιώ τα τζινουρκώννω.

Η τέγνη μου εν' ξακουστή τζ' όσεσ την δοτζιμάσουν
πάλε ξαναφωνάζουν μου ποττέ τους 'εν μ' αλλάσσουν.

Μια μιτθά μου φώναξεν πού 'ρκετον που την βρούσην
θέλει τζ' εμέναν γάνωμαν, κοντεύκει να τρουπήσει.

Μιτῶές μιάλες θέλετε, κοντεύω να ποδώσω*
λάμνε σάστο τῆ' ἔρχουμαι για να σου το γανώσω (το τηάνιν)

Μια τῆυρά μου φώναξεν που την Αναρίταν
ἐλα ρε γανώμαντη, στούππωσ' μου την τρύπαν (της μαείρισσας)

Κάμε νάκκον πομονήν να βράσει το καλάιν
πλύννε την καθάρισ' την τῆ' ἔδ' η δουλειά κολάιν.

Μια τῆυρά μου φώναξεν που πάνω στο μπαλκόνιν
ἐλα ρε γανώμαντη κάμε μου το ὄιονιν. (το χαρτζίν...)

Βρε τῆυρά δεν ἔρχουμαι ο άντρας σου μαλλώννει.
'Ἐν σε κόφτει ρε μάντη ο άντρας μου πκιερώννει.

Ως τῆαι μια κοτζιάκαρη ἔνεψεν μου νά 'ρω.
'Ἐλα ρε γανώμαντη γάνωσ' μου τον φάρτον.

Το καλάιν δεν κολλά πάνω εις τον φάρτον.
'Ἐλα ρε γανώμαντη, λλίον λλίον βάρτο (το καλάιν...)

Η Γαουρίτσα:

Παρόλον που 'εν ἔχω μαρτυρίες ότι τούτον το τραούδιν ετραουδικιέτουν στο
Καπούτιν, επειδή εγίνην πασίγνωστον, νομίζω εν' καλά να πούμεν ότι εν' έναν που
τα τραούδκια που ετραουδικιέτουν τούτες τες ώρες του γάμου.

Άμαν εφεύκαν σχεδόν ούλλοι τῆ' εμεινήσαν δκυο τρεις μεθυσμένοι πον ελαλούσαν
να φύουν, οι βκιολάρηες επαίῆζαν τους τον πολογιαστόν τῆ' ἔτσι εκαταλαββαίνναν
ότι οι βκιολάρηες ἦτουν να σκολάσουν, τῆ' εφεύκαν τῆαι τῆεῖνοι.

Ο πολογιαστός, που ότι μου είπαν παλλιόι βκιολάρηες, παλλιά ἦτουν ένας
συγκεκριμένος χορός που εξέραν ούλλοι τον ρόλον του. Υστερώπτερα όμως στην
θέσην του πολογιαστού επαίῆζουνταν δκυο τρεις χοροί, ανάλογα με τον βκιολάρην.
Δηλαδή, άλλος ἔξερεν για πολογιαστόν το έναν τῆ' άλλος, άλλον.

Το Ξενύχτημαν

Ούλλα καλά τζαι άγια. Το βκιολίν ετέλλειωννεν δαμαί, οι βκιολάρες εξανατρώαν τζ' εσκολάνναν, μα η Κυριακόνυχτα του γάμου 'εν ετέλλειωσεν κόμα... Τα βάσανα του γαμπρού αρκεύκαν που δαμαί τζαι δα.

Να καρτερά τόσον τζαιρόν χαρτωμένος, ν' αρμαστεί τζαι να ππέσει με την νύφφη, νά 'ρχεται τζείν' η ώρα τζαι να μεν τον 'φήνουν. Εσυνάουνταν πεντέξι κοπέλλια, συνήθως οι κουμπάροι, μέσα στο σπίτιν τζαι με διάφορες προφάσεις 'εν εφεύκαν για να μεν αφήκουν τον γαμπρόν να ππέσει με την νύφφη. Πρώτα εξητούσαν να τους ισφάξουν όρνιθαν να φάσιν τζαι να πκιούσιν. Αν δεν τους εφέρναν, επηαίνναν τζ' εφέρναν μόνοι τους (να δούμεν πκοιός γουμάς την έκλαιεν...) εβράζαν την τζ' εκάθουνταν στο φαγοπότιν. 'Υστερα εκάθουνταν, μιῖ, να κλώσουν τόνον, εφέρναν έναν θερόμυλον μέσ' στο σπίτιν τζ' αρκεύκαν, ν' αλέσουν σιτάριν, να κάμουν αλεύριν, να ζυμώσουν ζυμάριν τζαι να κάμουν πιῖες για πόπαστον*. Στο βιβλίον της η Καλλιόπη Πρωτοπαπά «Εθιμα του παραδοσιακού γάμου στην Κύπρο», έδει διάφορες αναφορές που παλλιούς, σχετικά με το γάμον. Λαλούν λοιπόν η Πιστού τζ' ο Τουμασήs Χατζηκωστή μέσ' του'ν το βιβλίον: «Πολλές φορές εμεινίσκαν λλίιοι για να κουπανήσουν το σκουλλίν*, για να μεν αφήσουν τον γαμπρόν να ππέσει με την νύφφη. Εκάμναν τα κοπέλλια πιῖες ούλη νύχτα, αννοίαν τες με την πότσαν, για να μεν ιππέσει ο γαμπρός με την νύφφη την Κυριακήν την νύχταν. Μερικοί εκουπανιούσαν το λινάριν, άλλοι εκάμναν με το αδραχτάν* να κάμουν σκουλλίν, άλλοι εκάμναν πίττες ως το χάραμαν του φου». Κόμα λαλούν ότι, άλλοι εντύννουνταν γέροι όπως τες αποκριές τζ' έρχουνταν στο σπίτιν τ' αντροῦνον, ετρώαν τζ' επίνναν τζ' εκάμναν χάζιν.

Τούτα, λοιπόν τζαι πολλά άλλα ετράβαν ο φτωχός ο γαμπρός, ώστι να χαράξει, να φύουν ούλλιοι τζαι να πάει επιτέλους να ππέσει με την νύφφη.

Δευτέρα του γάμου

Τα κορασάτα τζαι τα πεζουνούδκια

Το πρωίν της Δευτέρας, τζ' άμαν λαλούμεν πρωίν εννοούμεν άμαν εξημέρωννεν καλά, γιατί είπαμεν είντα ώρες έππεφτεν τ' αντροῦνον, επηαίνναν οι συμπεττεράες να ξυπνήσουν τ' αντροῦνον τζαι να δούν τα κορασάτα της νύφφης. Η νύφφη έπρεπεν ναν παρθένα ως τον γάμον. Εμπαίνναν λοιπόν μέσ' την κάμαρην τ' αντροῦνον τζ' εθωρούσαν τα κορασάτα πάνω στο σεντόνιν για να βεβαιωθούν ότι η νύφφη ήταν προκομμένη. Αν ήτουν εντάξει επήαιννεν η ψυσή τους στον τόπον της, εξαπολούσαν τους μέσ' στην κάμαρην έναν ζευκάριν άσπρα πεζουνούδκια, επκιάνναν τα εσφάζαν τα τζ' εκάμναν τους τα βραστά με σούππαν, να φαν, ναν αγαπημένοι όπως τα πεζούννια τζαι να δυναμώσουν που την εξάντλησην του γάμου τζαι της νύχτας... Όσην ώραν εκάμναν την σούππαν οι συμπεττεράες, τ' αντροῦνον έπρεπεν

να μείνει μέσ' στην κάμαρη τζαι να τους τα πάρουν να τα φαν εις το κρεββάτιν. Εκάμναν του όμως τζαι πίττες με το μέλιν. Εκάμναν κάμποσες, να φάει όμως πρώτα το αντρούνον τζαι ύστερις ο κόσμος.

Η Πιστού είπεν για τα πεζουνούδια: «Επαίρναν τους πεζούνια να φαν, το έναν ο ένας τζαι το άλλον ο άλλος. Εφυλάαν τα κόκκαλα. Ύστερα επκιάνναν τα καράβια που τα κόκκαλα, τζείνα που εν' πουκάτω τζ' εν' μέσα οι κούννες τζαι πουπάνω εν' ο ραχοκόκκαλος τζαι, αν εταιρκάζαν, ελαλούσαν οι γεναίτζες ότι εν' ταιρκαστόν το αντρούνον. Αν δεν εταιρκάζαν τα κόκκαλα, ελαλούσαν ότι έννεν καλά.»

Τα κορασιάτα εβάλλαν τα πάνω στην καρκόλαν μέσα σ' έναν πανερούιν, ὄδεπασμένα με κότδινην κουρούκλαν*, να ρέσσει ὄπκοιος ἔθελεν να θωρεί την φρονιμάδα της νύφης. Αν ἦτον η νύφη κορασιά, ούλλα καλά τζαι ἄγια. Μα αν μεν ἦτον; Τζειμαί ἦτον μιάλον το πρόβλημα τζαι μιάλον το ρεξιλλίκκιν για την νύφη τζαι τους γοννιούς της. Ἀσχετα αν ο αίτιος ἦτον ο γαμπρός που εδιάδιαρεν* τζ' ἔκαμεν την δουλειάν πριν τον γάμον. Η νύφη ἔπρεπεν να γλέπεται*!

Σε ἔτσι περίπτωση λοιπόν αν ο γαμπρός ἦταν σίουρος ότι 'εν ἦταν τζείνος ο αίτιος, ο γάμος εξηλώννετον. Αν ἦτον τζείνος ο αίτιος, ἦτον να κρύψει, ἀλλά ο τζύρης του ἦτον να απαιτήσει πκίο μιάλην προίκαν για να συνεχιστεί ο γάμος.

Εἶτε ἔτσι, ὅμως, εἶτε αλλοιώς, η νύφη το ρεζίλεμαν 'εν το εγλύτωννεν. Επηαίνναν οι δικοί του γαμπρού στον τζύρη τζ' ελαλούσαν του: «Ἐλα να δεις την κόρη σου την τριζοκολόκαν*!», **τζ' εκάμναν την τουτούκκιν μέσ' στο χωρκόν.

Περιτόν να πούμεν ότι τούτα εγίνονταν πολλά παλλιά. Ύστερα σιγά - σιγά επαραιτήσαν τα, ὀι τέλλεια ὅμως. Εγίω ατυμούμαι ως το 70, η νύφη το πρωίν της Δευτέρας ἀφηννεν, ξεπίτηδες, ξήστρωτα τζ' ανοιχτήν την πόρταν τζ' ὄπκοιος τζ' ὄπκοια ἔθελεν ἐμπαινναν, εδιούσαν τον γυρόν τους, ιμῖσ να δουν τα ἐπιπλα..., τζ' ελύαν την ἀπορίαν τους.

Το ὄαιρέτημαν τ' αντροῦνου τζαι το ξημέρωμαν.

Το ἄσπρον νυφικόν για την νύφη εδείχτηκεν τον 20^{ον} αἰῶνα. Πρωμπύττερα εφορούσαν ἐπίσημη υφαντήν παραδοσιακήν φορεσιάν. Το ἄσπρον νυφικόν, λοιπόν, ἐτέλλειωννεν για την νύφη, την Κυριακήν την νύχταν. Την Δευτέραν την νύχταν, ἐπάννιζεν* το δευτεράτικον της. Ἐναν ἐπίσημον φουστάνιν ἀνάλογα με την μόδα της εποχῆς τζ' ἦτον ἔτοιμη να σταθεί δίπλα που τον γαμπρόν ὄπως τζαι την Κυριακήν, να ρέξει ο κόσμος να τους ὄαιρετήσει τζαι να τους δώκει το ξημέρωμαν τους. Ύστερα που ὄσα εἶπαμεν για τα κορασιάτα φαντάζουμαι ἐκαταλάβετε γιατί το ξημέρωμαν (τα δώρα του γάμου) επαίρναν τα την Δευτέραν. Ἐπρεπεν νά 'τον σίουροι ὄτι ο γάμος ἦτον να σταθεί. Να μεν παν τζαι τα ξημερώματα ἀδικα...

Το δαιρέτημαν ήτουν όπως τζαι την Κυριακήν, μόνον που είδεν αλλόναν τραπέζιν νάκκον παράμερα που 'βάλλαν πάνω τα ξημερώματα. Υστερώτερα που εκαταργήθηεν το γλυκόν του κουταλλιού, τζ' ο κόσμος εκτός που δώρα εδían τζαι ριάλλια για ξημέρωμαν, πάνω στο τραπέζιν είδεν τζ' έναν δίσκον με κουφέττες του γάμου, τυλιμένες τρεις - τρεις, μέσα στο τούλιν, τζαι μιαν πκιατέλλαν που όσοι εθέλαν εβάλλαν μέσα ριάλλια, έτσι, χύμαν, όι μέσα σε φακελλούιν.

Αν έρχετον νύφφη που επαντρεύτηκεν την προηγούμενην Κυριακήν για να δαιρετήσει τ' αντρόνον, έπρεπε να έρτει με την μερρέχαν της τζαι να μείνει πόξω που το σπίτιν. Να φωνάξουν της νέας νύφφης να φκει τζαι τζείνη με την μερρέχαν της έξω, να ραντίσουν η μια την άλλην τζαι να πούν: «Μ' εσού κακόν, μ' εγιώ κακόν» τζ' ύστερα να μπει μέσα η νύφφη η παλλιά να δαιρετήσει. Το ίδιον εγίνετον αν ήταν το σπίτιν της νύφφης της παλλιάς στην στράταν που έρεσσε τ' αντρόνον για το σπίτιν. Έφκαιννε η νύφφη η παλλιά στην στράταν τζ' εκάμναν το ίδιον. Γενικά αν εσυμπλαζούνταν δυο νύφφες που επαντρεφτήκαν ως οκτώ η μια που την άλλην εκάμναν το ίδιον. Επιστεύκαν πως η νέα νύφφη είδεν την δύναμη του κακού πάνω στην άλλην τζ' εκάμναν το τούτον για να ξορίσουν το κακόν.

Τα τραπεζώματα της Δευτέρας

Την Δευτέραν την νύχταν, η κάθε οικογένεια πού 'δεν να πά' να δαιρετήσει τ' αντρόνον τζαι να πάρει το ξημέρωμάν της, έπαιρνε τζαι το καλάθιν της με φαγιά μαειρεμένα, πκιο παλιά, εβάλλαν τα ούλλα μέσ' στο σσώσπιτον, μέσ' στους τσέστους τζ' εβάλλαν ούλλοι που τζειαμαί τζ' ετρώαν. Υστερώτερα έβαλλεν η κάθε οικογένεια τα δικά της στο τραπέζιν τζ' έτρωε ο κεθένας που τα δικά του. Τ' αντρόνον έβαλλεν τα πκιατά, τα ποτήρηκα τζαι τ' άλλα γρηιαζούμενα τζαι τα ποτά. Υστερώτερα επαίρναν τα ωμά που το μεσομέριν τζ' εκάμναν όπως την Κυριακήν.

Το γλέντιν της Δευτέρας τζ' ο χορός τ' αντροῦνου

Οι βκιολάρηες επαίζαν πάλε όπως τζαι τες προηγούμενες νύχτες, με τον κόσμον να χορεύκει.

Άμαν ετέλλειωννε το δαιρέτημαν εσταμάταν ο κόσμος να χορεύκει γιατί ήτουν η σειρά τ' αντροῦνου να χορέψει. Εφκαίνναν έξω θερκές - θερκές τζ' εμπαίνναν στον χορόν. Εχορεύκαν τους καρτζιλαμάες, τους γεναιτζήσιμους 1^{ον}, 2^{ον} τζαι 3^{ον}. 'Εν εγίνετον να παίξουν του αδρωπινούς γιατί 'εν ήτουν πρέπον η νύφφη (τζαι κάθε άλλη γεναίκα) να χορεύκει χορούς αδρωπινούς. Εξέραν, 'εν εξέραν, έπρεπε να χορέψουν, να διούν τον γυρόν τους, σεμνά μέσ' στην πίσταν τζαι να τους καμαρώννει ο κόσμος. Στον 3^{ον} τον καρτζιλαμάν αρχέφκαν τζαι τα τραούδκια, που τους βκιολάρηες τζαι που τον κόσμον όπκοιος έθελεν. Τα τραούδκια ελαλούσαν

ευτζές για τ' αντρώνον, για το πόσον εταιρκάσασιν οι δκυο τους, παραντζελλιές
για την νύφην τζαι τον γαμπρόν τζαι άλλα διάφορα όπως τα τραούδια που
γράφω πκίο κάτω.

Γρουσή καντήλα κρέμμεται, στον Άην Αναστάση
τ' αντρώνον π' αρμάσαμεν, να ζήσει νά γεράσει
αγγόνια τζαι δισάγγονα ν' αξιωθεί ν' αρμάσει.

έναν τραούδιν θα σας πω απάνω στο ρεβίθθιν
χαρά στ' αμμάθκια του γαμπρού, που δκιάλεξεν την νύφην.

Τ' αντρώνον π' αρμάσαμεν εν' ταιρκαστόν ζευκάριν
ο ένας εν' ο ήλιος τζαι τ' άλλον το φεγγάριν.

Δεικλάτε* πά' στ' αντρώνον τζ' αν εσ' αϊπιν* πέτε
λάμπουν σαν λάμπ' ο ήλιος την ώραν που γενιέται.

Η νιόνυφη εν' πέρτικα τζαι κατοικά στα όρη
τζ' ο νιόγαμπρος εν' τυχερός που 'πήρεν τέθκοιαν κόρην.

Ο νιόγαμπρος εν' άγγελος τζ' η νύφη περιστέριν
τζ' ήτανε θέλημα Θεού για να γινούσιν ταίριν.

Γαμπρέ την νύφην ν' αγαπάς, να μεν την εμαλλώννεις
σαν την βασιλιτζιάν στην γην να την εκαμαρώννεις.

Γαμπρέ την νύφην ν' αγαπάς να μεν την μαραζώννεις
να κόφκεις που τα γρόνια σου γρόνια να της πιντώννεις.

Τζ' ω! Νιόνυφη τον νιόγαμπρον, πρέπει να τον φοάσαι
γιατ' εν' ο στύλλος του σπιθκιού τζ' εσού η λάμπα νάσαι.

Τζ' ω! Νιόνυφη τον νιόγαμπρον, να τον περιποιάσαι
στες λύπες τζαι τα βάσανα, παρηγορά του νά 'σαι.

Χόρευκε νύφη χόρευκε να λύσεις τα παπούτδια
τζ' ας εν' καλά ο νιόγαμπρος, γοράζει σου τζουνούγκα.

Τζ' ω! Νιόγαμπρέ μου χόρευκε με τ' ακριβόν σου ταίριν
τζ' έξερε τούτος ο χορός εν' τούτος που συμφέρει.

Με το που αρκεύκαν τα τραούδκια ήτουν νά 'ρτουν τζ' οι συγγενείς, ένας - ένας να τους κρεμμάσουν πάνω τους το ξημέρωμαν τους. Πρώτα έρχουνταν οι γοννιοί να τους κρεμμάσουν στον λαιμόν κανέναν γρουσαφικόν, να τους φιλήσουν τζαι να τους δώκουν την ευτζήν τους. Παππούες, στετέδες, τατάες, νούννες. Μιάλη χαρά τζαι μιάλη συγκίνηση.

Τα ξημερώματα που τους εφέρναν, άλλοι που τα εδιούσαν την ώραν που εδαιρετούσαν τζαι άλλοι που τους τα 'κρεμμάζαν την ώραν που χορεύκαν, ήταν διάφορα. Εκτός που τα γρουσά που τους εδιούσαν, συνήθως, οι γοννιοί, καμιά στετέ, καμμιά νούννα, τ' άλλα ήταν: Γρειαζούμενα για το νοικοτζυρκόν, παννίν για να ράψουν ρούχα, προιτζιά, έτσι πράματα. Τζαι κόμα τζείνοι πον εδίνουνταν να γοράσουν τίποτε, εμπόρηεν να πάρουν ας εν' τζαι κάτι που το γιώρκιν* τους, τζ' ήταν ούλλα καλοδεχούμενα.

Υστερώττερα αρκέψαν να τους καρφισώννουν τζαι λίρες τζαι πεντόλιρα, ώσπου τζ' εφτάσαμεν σε του'ν την εικόνα που εθωρούσαμεν πριν λλία γρόννια τζαι που τυχαίννει να θωρούμεν κόμα στα χωρκά, με τε λούρες τα δεκάλιρα τζαι τωρά με τα ευρά... που τες έχουν σασμένες που πριν τζαι κρεμμάζουν τες να κρέμμουνται ως κάτω, πκοιός εννά κάμει τες πκιο πολλές τζαι τες πκιο μιάλες λούρες...

Άμαν ετέλλειωννεν ο 3^{ος} καρτζιλαμάς με τα τραούδκια τζαι τα κρεμμάσματα, ήτουν να χορέψουν με την σειράν, ο γαμπρός με τους κουμπάρους, η νύφη με τες κουμέρες, οι συμπετέτεροι τζ' οι συμπετεράες τζαι να τραβήσει ο χορός τζαι τα άλλα κεβεξελλίκκια που είπαμεν πριν για την Κυριακήν, ως αργά.

Τρίτη του γάμου

Η Τρίτη ήταν για τους κουμπάρους, τες κουμέρες τζαι τους στενούς συγγενείς. Εφκαίνναν τρεις, τέσσερεις κουμπάροι στον γυρόν, με το μαντίλιν στον λαιμόν τζαι την μερρέχαν να καλέσουν. Είχαν τζ' έναν κοντάριν μιτά τους που το εκραούσαν δκυο στους νόμους τους τζ' εσυνάαν όρνιαθες 'πο τζείνους που 'καλλιούσαν τζ' εκρεμμάζαν τες πάνω. Μιτά τους πολλές φορές επηαίνναν τζ' οι βκιολάρηες ομπρός τζ' επαίζαν.

Εσυνάουνταν ύστερα στο σπίτιν τ' αντροϋνου, εχογλάζαν τες όρνιαθες με τα μακαρούννια τζ' ετρώαν τζ' επίνναν πάλε τζ' εδιασκεδάζαν με τα βκιολιά τζαι τα λαούτα.

Επόμενη Κυριακή - Αντίγαμος

Την Κυριακήν, στες οκτώ του γάμου, εγίνετον ο αντίγαμος, πάλε με καλεσμένους τους στενούς συγγενείς, τους κουμπάρους τζαι τες κουμέρες. Το τραπέζιν, τούτην την φοράν έκαμνεν το ο γαμπρός, νοικοτζύρης πκιόν...

Πάλε διασκέδαση, αλλά τες πκιο πολλές φορές δίχα βκιολλιά τζαι λαούτα. Μόνον κάτι πολλά εχούμενοι εφέρναν βκιολλιά τζαι στον αντίγαμον.

Ετέλλειωννεν δαμαί ο γάμος, τζ' εμπαινναν πκιόν εις στον αγώναν να στήσουν σπιτικόν.

Το Δούρτιμαν*

Όπως είδαμεν, παλλιά ο γάμος επήαινεν πέντε μέρες. Σάββατον, Κυριακήν, Δευτέρα, Τρίτην τζαι την άλλην Κυριακήν ο αντίγαμος. Σιγά - σιγά επαραιτήσαν τον αντίγαμον της Κυριακής τζ' εκάμναν τον την Τρίτην. Ύστερα εκαταργήθηεν τζαι η Τρίτη τζαι το Σάββατον. Εκάμναν μόνον Κυριακήν τζαι Δευτέρα. Τα τελευταία κανένα - δκνο γρόνια πριν να γινούμεν πρόσφυγες, εκαταργήθηεν τζ' η Δευτέρα. Εκάμναν τα ούλλα την Κυριακήν.

Γιατί τζαι που λαλείτε, είδαμεν ότι ώσπου επέρναν ο τζαιρός αλλάσσαν οι συνήθειες του κόσμου για τον γάμον. Αν δούμεν όμως τα πράματα νάκκον πκιο προσεκτικά, θωρούμεν ότι αλλάσσαν συνήθειες που είχαν να κάμουν με πρακτικούς τζαι οικονομικούς λόγους.

- Αλλάσσαν τα φαγιά που εσερβιρήσαν.
Άλλασσεν ο καθημερινός τρόπος ζωής, ο κόσμος άρκεψεν να τρώει άλλωσπως. Να τρώει πιο πολλά κρέατα, ψητά, οφτά τζαι άλλα. Ήτουν φυσικόν ν' αλλάξουν τζαι τα φαγιά του γάμου.
- Επεριοριστήκαν οι μέρες του γάμου.
Πάλε επειδή άλλασσεν ο τρόπος ζωής του κόσμου. Εξόν που γάμους τζαι παναύρικα είχασιν πκιον τζ' άλλους τρόπους διασκέδασης 'εν εκαρτερούσαν να γινεί κανένας γάμος για να διασκεδάσουν. Τζαι που την άλλην, επολλύναν τ' αυτοκίνητα, ο κόσμος άρκεψεν να φακίινει πκιον έξω που το χωρκόν του, οπόταν τζαι στον γάμον εκάλλιεν πκιο πολλους ξένους. Ήν εσηκόνναν πκιον οι περιστάσεις δκνο τζαι τρεις μέρες γάμον.
- Αλλάσσαν τα ξημερώματα που εδιούσαν στον γάμον.
Το κάθε αντρούνον, πκιον, πού 'δεν να παντρευτεί είδεν πάνω, κάτω τα ταιρικαστά του. Έκαμνεν τζαι πκιο πολλά έξοδα, διότι επαραιτήσαν να παίρνουν ο καθένας το φαΐν του. Έτσι ο κόσμος που 'πήαινεν να δαιρετήσει στον γάμον, αντί δώρα εδιάν ριάλλια, να βοηθήσει τ' αντρούνον με του'ν τον τρόπον.
- Άλλασσεν η μουσική που επαίζαν εις τους γάμους.

Εκτός που το βκιολίν τζαι το λαούτον εμπήκαν πκιον τζ' άλλα όργανα, τζ' άλλοι χοροί.

Αλλάσσασιν, με τον τζαιρόν, τζ' άλλα πολλά. Αλλάσσαν όμως τζείνα που είχαν να κάμουν με τον τρόπον της ζωής, που άλλασσαν. Τζείνα που είχαν να κάμουν με πανάρχαια έθιμα τζαι με συμβολισμούς, 'εν αλλάσσαν τίποτε. Όπως, το πόσοι τζαι πκοιοί εξώνναν τζαι με πκιόν τρόπον, πόσοι τζαι πκοιοι εκαπνίζαν τζαι με πκιόν τρόπον, το «κατανάτολα» που εθωρούσαν σε ούλλες τες περιπτώσεις, ο ρόλος των γοννιών, η σεμνότητα της νύφης. Τούτα, τζαι άλλα πολλά, 'εν αλλάσσαν καθόλου. Σήμμερα αλλάξαν πολλά τα πράματα, τζ' ήτουν φυσικόν ν' αλλάξουν.

Ας πααίννουμεν με τες λιμουζίνες μας, ας πααίννουμεν τζαι στα ξενοδοχεία μας, τζαι στα κέντρα μας. Θαρκούμαι όμως, πως καλά κάμνουμεν νά 'μαστιν νάκκον μετρημένοι. Ας περιορίσουμεν νάκκον τα πολλά απλώματα*, τζαι μιας τζ' αρκεψαμεν τα τελευταία γρόννια να στρεφούμαστιν σε κάποια παραδοσιακά έθιμα, όπως το ξούρισμαν του γαμπρού τζαι το στόλισμαν της νύφης, έστω τζαι τυπικά, κάμνουμεν τα που τα κάμνουμεν, ας τα κάμνουμεν τουλάχιστον σωστά. Ας ιφκάλουμεν, νάκκον, που την 'εννοιαν μας την κάμεραν, ας μακκωθεί νακκον η τουαλέττα τζαι το κουστούμιν μας, ας μεν ιφκούν ούλλες οι φωτογραφίες τέλειες, ας λείπει τζαι κάτι που το τραπέζιν, τζ' ας αφήσουμεν τους εαυτούς μας να ζήσουν τούτες τες μοναδικές στιγμές του γάμου, του δικού μας, για των παιθκιών μας. Ας αφήσουμεν ελεύθερη την ψυδήν μας να συγκινηθεί τζαι να κλάψει, τζ' ας χαλάσει τζαι νάκκον το μακιγιάζ...

Πηγές:

- Προσωπικά βιώματα που το Καπούτιν.
- Πληροφορίες που επήρα που τες καπουθκιώτισσες:
 - Λουλλού (Μαρίτσα) Τσουρή Μπότσαρη
 - Σταυρού Μερακλή Φυλακτή
 - Λίζα Γιαλλούρη Γιαννακού
- Δημοσίευμα του Κέντρου Επιστημονικών ερευνών:
«Έθιμα του Παραδοσιακού Γάμου στην Κύπρο» - Καλλιόπης Πρωτοπαπά.
Που το βιβλίον τούτον αξιοποίησα πληροφορίες που 'δώκαν που παλλιά, στους ερευνητές του κέντρου οι καπουθκιώτες:
 - Θεοπίστη Τουμασή Χατζηκωστή
 - Τουμασής Χατζηκωστής
 - Ηλίας Καλογήρου
 - Μαρία Φλουρή

Ούλλους τούτους τ̣ζαι όσους άλλους μ' εβοθήσαν με οπκοιονδήποτε άλλον τρόπον, ευκαριστώ τους πολλά.

Γλωσσάρι

Οι λέξεις που περιέχονται στο γλωσσάρι σημειώνονται στο κείμενο με * μετά τη λέξη, και οι φράσεις με ** πριν την φράση.

Λέξεις (*)

άγγια : άντε

αγγρίσματα, άγγρισμαν (το) : κακοφανίσμα, δυσαρέσκεια

αδραχτάν (τον): το αδράχτι

αῤερομπάσουν, αῤερομπάζω : μεταφέρω το άχυρο από το αλώνι στον αχυρώνα

αῤῖπιν (το) : ελάττωμα

αλλαήν (την) : φορεσιά, κοστούμι

άντζιακκι : με δυσκολία, ίσα που

ανώβλιον (το) : ανώφλι

άπαννα, άπαννον (το) : ολοκαίνουργιο, αφόρετο

αππáιν (το) : μερίδιο

αππώματα, άππωμαν (το) : έπαρση, αλαζονεία, υπερβολή

αρμαζμένοι, αρμαζμένος (ο) : έγγαμος

βούιν (το) : βόδι

Γεννών, Γέννα (τα) : Χριστούγεννα

γιώρκιν (το) : γεωργικό προϊόν, από δική μας παραγωγή

γλεπάτουρον, γλεπάτουρος (ο) : σκοπός, φύλακας

γλέπεται, γλέπουμει : προσέχω

δεικλάτε, δεικλώ : κοιτάζω

εβαρκωλλιούσαν, βαρκωλλιώ : χρονοτριβώ, κολυσιεργώ

εγιούταν, γιουτώ, γιουτά : τυχαίνει, ταιριάζει

εικοσάραν (την) : κέρμα αξίας 20 παράδων (επί τουρκοκρατίας). Στη συνέχεια, όμως, η λέξη παρέμεινε με την έννοια του κέρματος των 3 μιλς ή, γενικά, κέρματος ευτελούς αξίας.

εκίαρεν, κιάρω : τολμώ, το κάνει η καρδιά μου, δεν τσιγκουνεύομαι.

εμάχουνταν, μάχουμει : προσπαθώ

εμπόρηεν : μπορούσε

εξανιστήκασιν, ξανίζω, ξαννιώ : διασκορπώ, ανακατεύω

επάννιζεν, παννίζω : φορώ κάτι καινούργιο για πρώτη φορά

επιντώνναν, πιντώννω : προσθέτω

επισκάλλιεν, πισκαλλιώ : βαρώ παλαμάκια, χειροκροτώ

ερέσσαν, ρέσσω : περνώ

εδιάδιαρεν, διαδιάρω : βιάζομαι, κάνω κάτι βιαστικά

εσιννιαρίσκαν, σιννιαρίσκω, σιννιάρω : βάζω στο μάτι, σημαδεύω

εσοζυάζαν, σοζυάζω : ισοζυγίζω, ισορροπώ, διορθώνω

εσυνάουνταν, συνάουμει : μαζεύομαι

ετρατταρίσκαν, τραττάρω : κερνώ

ζεμπυλλιού, ζεμπύλιν (το) : πλεχτό ευλύγιστο καλάθι

θκιαρτοσάνια, θκιαρτοσάνιον (το) : σανίδι, πάνω στο οποίο πλάθουν τα ψωμιά

ιμίϑ : τάχα, δήθεν

ισάτδιν (το) : δισάκκι

καλάρουσιν, καλάρω : πείθω, μάλλον με καλόπιασμα

καλλίτζιν (το) : πέταλλο

καρκόλαν (την) : κρεββάτι, κλίνη

καρκαδιαλλίκιν (το) : σαματάς, φασαρία
κάστια (τα) : βασανιστήρια
κατώβλιον (το) : κατώφλι
κεβεξελλίγκια, κεβεξελλίγκιν (το) : αστείο
κεβεζές (ο) : αυτός που έχει χιούμορ, το πειραχτήρι
κοξιάζουν, κοξιάζω : παραμερίζω, αποφεύγω, κάνω πίσω
κουέλλες, κουέλλα (η) : πρόβατο
κουντίσουν, κουντώ : σπρώχνω
κουρούκλαν, κουρούκλα (η) : κεφαλόδεσμος, σάλι
κούτζιν (το) : νάζι, δυσκολία, σκληράδα, κάμωμαν
κουτσακωμένες, κουτσακωμένη (η) : στερεωμένη, σεντεδεμένη με κάτι
κούττουκον, κούττουκος (ο) : μεγάλος κορμός δέτρου
κρωστούν, κρώννουμαι, ακρώννουμαι : υπακούω
κωλοσύρνει, κωλοσύρνω : σέρνω
λούρτιμαν (το) : τέλος, τελευταίο
μάλλια, μάλιν (το) : περιουσία
μαξούλιν (το) : γεωργικό προϊόν, σοδειά
μερρέχαν, μερρέχα (η) : μυροδοχείο με το οποίο ραντίζουν
μιαλιώναν, μιαλιώνας (ο) : το μεγάλο δακτυλο
μισούθκια, μισούδιν (το) : κέρμα αξίας 25 μιλς στο σύστημα της λίρας
μπακκίρες, μπακκίρα (ή) : κέρμα αξίας 5 μιλς στο σύστημα της λίρας
μυλλωμένον (το) : τρόφιμο με λύπος
νακκουρίν : πολύ λίγο
νεπέτιν (το) : η σειρά
νιελούσιν, νιελώ, αναγελώ : περιγελώ, κοροϊδεύω, περιπαίζω
νουστάλλου : ο ένας για τον άλλο, ο ένας στον άλλο
ξορτώσει, ξορτώννω : τα καταφέρνω
οβολόν, οβολός (ο) : αρχαίο νόμισμα. Σήμερα όμως έχει την έννοια μιρής χρηματικής εισφοράς
πεντήσει, πεντώ : διώχνω, για ζώα ή πτηνά
πλουμίσουν, πλουμίζω : δίνω φιλοδώρημα, κεντώ, διακοσμώ
ποδώσω, ποδώννω : αποκάμνω
πολλοπάτητη (η) : που πάτησε πολλούς τόπους – πολλοπάτητη (όπως τον Οδυσσέα), πανούργα

πολογιάσω, πολογιάζω : διώχνω ή και ξεπροβοδίζω
πολούτουρα : μετά την λειτουργία
πόπαστον (το) : επιδόρπιον
ποσκολισμένοι, ποσκολισμένος (ο) : απασχολημένος
ποταυριστούν, ποταυρίζομαι : τεντώνω το χέρι, ή και το σώμα για να φτάσω κάτι
πουντζίν (το): πουγγί, πορτοφόλι
πούριστά : με πλάγιο τρόπο
ππεστρέφιν (το) : επωδός, μουσική γέφυρα
πριχού : πρωτού
πρωμπύττερα : πρωτύτερα, προηγούμενως
ρέμπει, ρέμπω : εξέχω
ρεῖπέρηες, ρεῖπέρης (ο) : γεωργός
σαντανώσω, σαντανώννω : μπερδεύω
σελίνιν (το) : κέρμα αξίας 50 μιλς στο σύστημα της λίρας
σερρετίσσα (η) : δυναμική, διεκδικητική, ιδιότροπή, καυγατζού
σκάπουλλος (ο) : ανύπαντρος
σκλουβέρκα, σκλουβέριν (το) : κουνουπιέρα που καλύπτει το κρεβάτι
σκιφόν, σκιφός (ο) : σφιχτός, σκληρός, που δεν διαχωρίζεται εύκολα
σκουλλίν (το) : ακατέργαστο λυνάρι
ῥδιούνται, ῥδιούμαι, σουζομαι : κουνιέμαι
στετέ (η) : γιαγιά
συμπλαστούν, συμπλάζομαι, συνομπλάζομαι : συναντιέμαι
συνορτζιάσουν, συνορτζιάζω : τακτοποιώ, κανονίζω
συρίζαν, συρίζα (η) : δύο πλεχτα κοφίνια ενωμένα μεταξύ τους, για μεταφορές με ζώα
τάνυμαν (το) : βοήθεια
τῶεμπέριν (το) : κεφαλόδεσμος
τσέστες, τσέστα (η) : πανέρι
τριζοκολόκαν, τριζοκολόκα (η) : κατασκευή απο νεροκολοκύθα που παράγει θόρυβο, τρίζει
ττεμπιῖασμένος (ο) : αυτός που έχει εντολή ή παραγγελιά για να κάνει κάτι
χαρχοματένα, χαρχοματένον (το) : χάλκινο
χαρτώματα (τα) : αρραβωνιάσματα
χάσκοντα : με το στόμα ανοιχτό, με απορία, με απογοήτευση

χολλάν, χολλά (η) : παλιό είδος βαφής των ματιών

χοχόιν (το) : ομαδικό γέλιο, χάζι με φασαρία

χωραττάν, χωραττάς (ο) : αστείο

Φράσεις ()**

αμαν νήεν φάσιν : όταν είχαν φάει

εκάμναν κανέναν τζιζι-μίζι : εψήνναν μεζέδες στα κάρβουνα

εκόφκουνταν του βούρου... : έφευγαν τρέχοντας

μαγκόν ελαχτούσαν : δεν εκινούνταν, δεν υποχωρούσαν με τίποτα

μάδδιαλλα τζ' άφτονά τους : έκφραση θαυμασμού και ευχή για αφθονία.

μα χά, χα, πριν να καταφέρουν : λίγο πριν τα καταφέρουν

με το θκιανίν του : πολύ - πολύ αργά

μυλλωμένα υπονοούμενα : υπονοούμενα σεξουαλικού περιεχομένου

να πάρει φώκον : να πάρει φωτιά

να σταυρώσουν σημάθκια : να ανταλλάξουν συγκεκριμένα δώρα, ευλογημένα από τον ιερέα

παρά χωρκού : από άλλο χωριό

που του πάππου Φιλίππου : από πολύ παλιά

που το χάραμαν του φού : με την αυγή

δειρου δειρόττερα : πολύ χειρότερα

τζ' εκάμναν την τουτούκκιν μέσ' στο χωρκόν : το διαλαλούσαν σε όλο το χωριό

τωρά σκοντόν : πρόσφατα, τον τελευταίο καιρό

ως το κουτσίιν : μέχρι το τελευταίο κομματάκι

Σημείωση:

Σε μερικές περιπτώσεις, για διασαύρωση της ακριβής ερμηνείας των λέξεων, συμβουλευτήκα τα πιο κάτω λεξικά:

Θυσαυρός Κυπριακής Διαλέκτου - Κωνσταντίνου Γιαγκουλλή

Ετυμολογικό Λεξικό της Ομιλουμένης Κυπριακής Διαλέκτου - Κυριάκου Χατζηϊωάννου

Το Κυπριακό Ιδίωμα - Ρόη Παπαγγέλου